

279569

LUMINĂ PENTRU TOȚI

REVISTĂ

PEDAGOGICĂ ȘI LITERARĂ

ANUL I COMPLET

DIRECTOR, ENIŢ BALTEANU

n 258 (N 7) = Colina

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA "LUPTA" AL. LEFTERIU. — STR. SF. IONICA No 11.

1895.

273569

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LUMINA PENTRU TOŢI

Revistă ilustrată de enciclopedie și de pedagogie pentru luminarea poporului

DIRECTOR ENIU D. BĂLTĒNU

Or-ce persónă va primi No. 1 și 2 se consideră abonată.

PROSPECTUL.

Scopul nostru este de a contribui pe cât ne va sta în putința la formarea caracterelor ⁽¹⁾ mari și oneste, la luminarea poporului în toate privințele, la cultivarea simțului morai și la înălțarea sentimentului de patrie.

Mijlocele pentru ajungerea scopului nostru sunt: ântâiu, espunerea în colónele acestei foi, într'o limbă curat românescă și înțelėsă de toți, a tuturor științelor neapărat trebuinciose, fie-cărui sâten român, fie-cărui orășan român, și în fine, fie-cărui om, începând de la cé mai elementară știința și mergând până la cele mai înalte.

Al doilé mijloc pentru ajungerea scopului nostru este publicarea în *cârticele* (broșuri) a tuturor științelor cari vor corespunde scopului ce ne am propus și cari cârticele, tipărite în edițiuni populare, se vor vinde pe prețurile cele mai reduse. Aceste cârticele vor forma cu timpul o *bibliotecă mică* dar completă, care va servi unora să completeze învătura ce nu și-au putut completa prin școle, ér altora să împróspețeze memoriei multe din cele uitate.

¹⁾ Când vom vorbi despre *caractere*, se va vedé că scopul principal al educațiunii și instrucțiunii în genere este formarea caracterelor mari, adică energice și morale.

Asemeni biblioteci populare se află la toate popoarele luminate. Așa la Italiani cunoștem una numită „*Biblioteca del popolo*“; la Francesi cunoștem de asemenea una numită „*Cărțile cele bune*“; alta „*Bibliothèque mutuelle* (Bibliotecă spre a se instrui însuși fie-care)“; și altele multe, precum: *Bibliothèque utile, Bibliothèque nationale, Bibliothèque contemporaine*, etc. Nu mai vorbim despre Germani, căci la ei sunt și mai numeroase asemenea biblioteci; dar din câte cunoștem noi, cea mai completă este cea numită „*Catechisme*“ pentru toate științele.

La noi însă nu se află pînă acum nici o bibliotecă de asemenea natură, care să fie la îndemâna fie-căruia prin formatul și prin prețul cel mic, care să fie la înțelesul fie-căruia, prin coprinsul, prin limba și prin metoda sa.

Mica noastră bibliotecă populară este destinată să umple provisoriu acest gol, pînă vor veni alte lucrări mai bune.

La această lucrare noi vom avea în vedere bibliotecile populare din țările luminate și vom împrumuta de oriunde tot ce vom crede bun și potrivit pentru Români.

Sunt aproape doisprezece ani (1), de când meditam, rostogolim în mintea noastră planul acestei biblioteci enciclopedice, în care scop am urmărit neîncetat publicațiunile eșite în streinătate pe acest teren.

Un al treilea mijloc pentru atingerea scopului ce urmărim, ar fi înființarea de conferințe populare, de cursuri dominicale pentru adulți și de ședători de séra, toate aces-

1) La 1873, Un grup de câțiva tineri români fondaserăm clubul „*Juna Democrație*“ și jurnalul *Viitorul* prevădînd în programul clubului între altele și publicarea unei biblioteci enciclopedice. Dar împrejurările au voit în altfel pînă acum.

tea ținute prin orașe și sate de către persoane capabile și pline de ardere pentru binele poporului; de aceea vom provoca, vom îndemna, vom stărui cu timpul pentru realizarea acestui mijloc.

Față cu scopul ce urmărim, programa prezentei reviste va fi cam ce următoare:

I. Pedagogia și Metodologia, tractate în mod practica să poată folosi nu numai școlii, ci și familii.

II. Enciclopedia (prescurtarea) tuturor științelor folosite fie-căruia, scrisă pentru înțelesul mulțimii.

III. Galeria ilustrată a tuturor persoanelor însemnate.

IV. Româanismul. Sub acest titlu se va vorbi despre orice chestiune privitoare la sorta Românilor fără deosebire de țară,

V. Literatură, Științe, Arte, Religie, Bibliografie, Dări de Sămă despre studiile publicate prin reviste și prin jurnale, întru cât va fi posibil și în fine or-ce s'ar crede c'ar pute interesă pe o persoană doritoare de a se lumina și de a sta în curent cu cele ce se petrec în lume și mai ales în România, toate acestea se vor tracta sau cel puțin se vor atinge pe scurt și deslușit în revista noastră; așa în cât un învățator, un preot, un cetățen și în fine or-cine ar citi-o să poată ști și el în scurt,—dacă n'ar pute ști prin alte mijloce,—cele ce se petrec în lumea această, ér dacă vr'una din aceste persoane ar voi să citescă ceva mai pe larg în privința vr'unei chestiuni atinsă aici, atunci să știe, unde s'o caute, adică în care jurnal, revistă sau carte, după arătările noastre.

Etă deci cercul în care se va învêrți revista. „**LUMINA PENTRU TOȚI**“

Esperiența ce-am făcut ca revizor de școle, ca profesor și ca funcționar administrativ, precum și cele ce am vădut la școlele de prin țerile streine civilisate; tôte acestea ne au făcut să cunoștem pe de o parte trebuințele, lipsele și spiritul poporului român; ér pe de alta metoda pentru respândirea științelor în popor.

Eniü D. Bălténu

A P E L

Față cu încercarea noastră, sperăm că unele persóne ne vor trimitte tot felul de scrieri literare și științifice, altele ne vor comunica diferite note și observațiuni în tôte privințele; ér altele ne vor sprijini, ne vor încuragia moralicește sau materialicește.

Cu tôte acestea, nu credem de prisos a ne adresa în special corpului didactic și clerului, acestor douë facle principale ale unui popor și a-i ruga se ne întindă o mână de ajutor la lucrarea ce începem, adică pe de o parte să recomande presenta revistă tuturor cunoscuților; ér pe de altă parte să ne trimită lecțiunile făcute și observațiunile pedagogice, să ne comunice obiceiurile și tradițiunile poporului din fi-care localitate, să ne arate pászurile și suferințele materiale sau morale. De asemenea basmele, legendele, anecdotele, proverbele întrebunțate de popor sunt de mare importanță spre a fi tipărite și conservate. De acéa or-cine ar vré să contribue la acéstă lucrare este rugat a ne comunica or-ce ar crede folositor în vr'o privință óre-care.

ENCICLOPEDIA

Vorba *enciclopedie*¹⁾ nu este curat românească; é este luată din limba grecéscă. Astăđi însă este întrebuințată de tóte popórele luminate și însemnéză: „*Învățătura despre tóte lucrurile cari ar puté interesa pe om în vr'o privință.*“

Așa dar, când zicem *enciclopedie*, înțelegem că e vorba despre nisce cărți instructive în tóte privințele saú cel puțin în multe privințe.

Dar enciclopedia este de două feluri. Un fel este, când științele sunt tractate a parte, în mod *sistematic*, adică în *cărțile*, cam cum sunt cărțile pentru școlá; al doilea fel de enciclopedie este când științele sunt tractate în formă de *dicționar*, în mod *alfabetic*. Enciclopedia noastră va apare în formă de cărțicele și de dicționar cu timpul.

Revista noastră „*Lumina pentru toți*“ este o fée enciclopedică sistematică; căci pe lângă cele-l'alte cestuini, é tractéază despre tóte științele, în mod sistematic și pe scurt.

Afară însă de enciclopediile generale, cari îmbrățișéază tóte științele, mai sunt și enciclopedii speciale. Așa avem *enciclopedia științelor medicale*; *enciclopedia artelor frumóse*; *enciclopedia științelor agricole*, etc. etc

Existența unei enciclopedii este de tótă necesitatea. In adevăr, cine póte nega neapărata trebuință a unei cărți care să dé informațiuni scurte și clare asupra principalelor ramuri ale cunoștințelor umane, care carte să póta fi consultată cu folos de neînvățatul doritor de a se iniția într'o știință saú cestiuine óre-care, de învățatul căruia scapă câte ceva din minte, în fine de orí cine aspiră să aibe o idee precisă despre lucruri? De sigur că nimeni nu póte nega folosul și însemnătatea unei lucrări de acéstă natură. De acea, la tóte popórele luminate sunt sumă de enciclopedii, cunoscute cele mai multe sub numele de *bibliotece populare*, de *colecțiuni*, etc. etc. Astăđi, mai ales, când fie-care persónă, față cu progresele neîncetate în științe și industrie, aspiră, dacă nu să participe la acéstă mișcare, cel puțin s'o urmăréscă în pașii ei;

¹⁾ Vorba *enciclopedie* se scrie în latinesce *Encyclopædia* și derivă din două vorbe grecesci *ἐγκύκλιος* (circular) și *παιδεία* (învățătură), adică învățătură care îmbrățișéază cercul întreg al tuturor cunoștințelor.

astăzi, și, publicațiile enciclopedice sunt de prima necesitate intelectuală.

Revista noastră „Lumina pentru toți” și „Mica noastră bibliotecă populară” fac prima încercare la noi pe acest teren¹⁾. De acea sperăm că ne vom bucura de indulgența cititorilor pentru defectele lor.

PEDAGOGIE

Pedagogie, Curs de pedagogie, Tractat pedagogic, Revistă saă fœe pedagogică, Metodă pedagogică, etc. Ță vorbe, expresii, cari, de cât-va timp, au început să se afle pe buzele tuturor persónelor cu ôre-care cultură. De acea ne credem datorî a ne opri puțin asupra sensului vorbeî *pedagogie*²⁾.

Ce vrea să dică decî vorba *pedagogie*? Acest cuvânt vine de la două vorbe grecesci și însemnăză *Conducerea copilului*, ér *Tractat de pedagogie* este o carte în care se arată principiile, regulele și mijlôcele, după cari se pôte cresce, adică se pôte dirige, se pôte conduce copilul spre a se apropia de scopul, de destinata omului.

Și care să fie ôre scopul, destinata omului în acéstă lume? Negreșit că nu pôte fi altul de cât perfecționarea ființei omenestî, adică desvoltarea, paralelă a corpului, a minții și a inimii, așa în cât să se stabiléscă o armonie completă între aceste trei elemente ale ființei umane.

Din acestea urméză decî că pedagogia este cartea cé mai importantă pentru orî-cine, dar mai ales pentru părinții de copii, pentru familii și pentru persónele cari se ocupă cu educațiunea tinerei generațiuni, precum sunt învătătorii și învătătórele de tôte gradele.

Decî cărțile, scrierile pedagogice nu numai că n'ar trebui să lipséscă din casa fie-cării familii, dar încă asemeni scrieri ar trebui să ié locul tuturor cărților banale și netolosítóre, cari departe de a adăuga ceva la fericirea omului, nu fac de cât să 'i vatame: să 'i strice inima, să 'i smintéscă mintea și

¹⁾ Afară negreșit de cărticelele publicate de repausatul întru fericire D. Iarcu sub numele de „*Enciclopedia populară*”.

²⁾ Vorba *pedagogie* derivă din vorbele grecesci: παις (paidós)—copil și ἀγωγή—conducere, dirigere.

să 'i ruineze corpul, exaltându'i iluziile și apoi precipitându-l în desiluzie, pentru ca ast-fel să 'l nefericască în toate privințele.

Ei bine, dacă în locul unor ast-fel de scrieri vătămătoare, veninose, cum sunt romanele cele rele, s'ar citi cărți folositoare, între cari și scrieri pedagogice, atunci fața societății s'ar schimba cu desăvârșire, noua generație s'ar îmbunătăți în toate privințele; ba înseși persoanele deja formate, adică înșiși părinții de copii, familiile întregi și corpul didactic ar câștiga mult din citirea zilnică a scrierilor pedagogice.

Și, în adevăr, cum nu s'ar trage profit din citirea unor scrieri, unde s'ar vorbi despre mijlocele prin cari corpul ar fi ferit de suferințe pe cât se poate; unde s'ar arăta, cum să se combată diferite înclinări rele ale omului, cum să se formeze și să se desvolte diferitele puteri ale sufletului omenesc, cum să se înalțe și să se întărească sentimentele cele bune și nobile?

Dar s'ar pute răspunde de unii că un *Tractat de pedagogie* nu poate fi gustat de toată lumea care citește romanele și halimalele; căci cărțile de pedagogie sunt făcute spre a fi înțelese mai mult de profesori, de persoane cu o instrucție ceva mai distinsă; ba chiar și pentru aceștia tractatele pedagogice presintă dificultăți și desgustă prin stilul, limba și dispoziția lor. Dacă n'ar exista alte scrieri pedagogice de cât tractatele, manualele speciale pentru școli, atunci obiecțiunile contra citirii scrierilor pedagogice ar fi într-o câțva fondate, dar lucrurile nu stau așa; căci manualele de pedagogie sunt puține, pe când scrierile pedagogice sub forme plăcute, accesibile și chiar atrăgătoare la citire, sunt foarte numeroase; căci mai toți pedagogii lumii și au expus vederile lor asupra educațiunii sub formă de scrisori, de dialoguri și chiar sub formă de povești. Dar negreșit că asemenea scrieri nu se pré află până acum în limba românească; de acea persoanele necunoscătoare de limbă străine n'au de unde citi ast-fel de lucrări.

Revista noastră „*Lumina pentru toți*“ se va sili să români-seze¹⁾ treptat unele scrieri pedagogice, expuse în mod plăcut pentru citire. Acum însă spre a încheia cu această cestiune vom adăuga încă câte-va vorbe asupra împărțirii tractatelor de pedagogie.

¹⁾ În numărul viitor se va începe publicarea cărții lui Pestalozzi numită „*Cum își învață Gertruda copiii* ?“

Cărțile intitulate *Tractate*, sau *Cursuri*, ori *Manuale de pedagogie* sunt în genere divizate în două părți din care întâia se ocupă cu *Educațiunea*, adică cu îngrijirea și crescerea copilului, cu dezvoltarea spiritului și cu formarea inimii; ér partea a doua se ocupă cu *Instrucțiunea*, adică cu mijlocele pentru dobândirea de cunoștințe necesare educațiunii.

EDUCAȚIUNEA

Greșelă mare și neiertată fac persoanele cari se îngrijesc mai mult de învățatura copiilor de cât de educațiunea lor, pe când datoria lor de căpetenie ar fi să se ocupe mai întâi și mai mult de educațiune în genere și în special de cé morală; ér de instrucțiune să se ocupe numai ca de un lucru care ajută educațiunii și făr'de care este drept că nu s'ar puté da o educațiune completă.

Dar ce este *educațiunea*?

Vorba educațiune ¹⁾ va să dică *ducere*, *conducere*, *scótere afară din*, sau *afară de la*, adică din întuneric la lumină, de la neștiință la știință și chiar de la neființă la ființă. Deci educațiunea este lucrarea de a forma, de a desvolta, de a dirige ființe, înse mai ales ființe umane.

Influența educațiunii este fórte mare asupra omului, cea ce se învederéză pe fie-care și; căci, n'are cineva de cât să 'și arunce privirile împrejurii și pretutendeni va vedé în genere mare deosebire între persoanele cari au primit o adevărată și completă educațiune și între acele cari au fost private de bine-facerile unei asemenea educațiunii. Astfel persoanele cari au primit o adevărată și completă educațiune au în genere

¹⁾ Cuvéntul *Educațiune* este format din două vorbe latinești, adică din *o*, care însemnă: *afară, din, de la* și din vorba *ducere* care însemnă *ducere, scótre, conducere, dirigeré*, ect. În vorbirea familiară cuvéntul educațiune este întrebuințat într'un sens pré ușor, pré superficial, când se șice, de exemplu, că cutare persoană are bună educațiune, este bine crescută, căci știe cum să facă complimente, să îndatoreze, ect.

corpul sănătos, mintea luminată, memoria credincioasă, imaginația vie și disciplinată, atențiunea destéptă, rațiunea puternică, simțurile îngrijite, sensul moral dezvoltat; puterea de a voi, de a se hotărî și de a traduce în fapt cele voite, această putere mare dată omului este bine cultivată la persoanele educate, așa că ele nu șovăesc mai nici odată pe cât acesta este posibilă unui om. Persoanele însă care n'au primit o educațiune îngrijită în adevăratul sens al cuvântului, deși ar fi născute cu talente, n'au corpul, organele și puterile lor sufletești așa de dezvoltate și de armonisate ca persoanele educate, și în genere ele nu pot fi capabile de fapte bune, ba chiar unele din ele săvârșesc atâtea fapte rele și chiar crime, de și ar ave ore care învățatură. Dar pentru ca cine va să pótă aprețui și mai bine influența educațiunii asupra copiilor, n'are de cât să-și închipuésca un copil cu totul privat de or-ce contact, așa în cât, să nu vedă și să nu audă nici o ființă omenésca. Ei bine, asemenea copil, dac'ar petrece totă viața sa în această izolare, n'ar puté vorbi, n'ar puté ave sentimente umane n'ar ave de cât pré puține idei, dar și acelea confuse, în fine nu s'ar apropia de om de cât prin forma corpului și prin ore-cari slabe licăriri ale inteligenței, provocate de elementele naturei. Cât despre puterea morală, é ar fi cu totul adormită.

Puterea educațiunii însă se póté observa chiar față cu surdo-muți, cari fiind privați de aud, nu se pot împărtași de sfaturile de tot momentul ce educatorii dau, nu cunosc sentimentul compătimirii. Un exemplu între altele va arunca și mai multă lumină asupra casului. La 1872, inspectând ¹⁾ orfelinatul Pantelimon, unde se află scolari surdo-muți și scolari vorbitori, amestecați împreună, am observat mai mulți scolari, atât dintre surdo-muți cât și din ceilalți, cu dinții rupți din fața gingiilor, cu buzele zdrobite și cu alte semne de lovituri grave despre care ni s'a spus că sunt cauzate de surdo-muți, căci ei se unesc câte doi trei și prind pe câte un altul pe care-l pun jos și până nu' rup dinții saü nu' fac alt réu nu-l lasă, cea ce ni s'a întimplat să vedem chiar în acé di. Dupe terminarea claselor, eșind cu funcționarii orfelinatalului în câmpul de lângă școlă, unde se află scolarii toți în recreațiune,

¹⁾ În calitate de inspector al scótelor din Bucuresci și din Ilfov.

vădurăm un scolar alergând spre noi și țipând că trei surdo-muți omorâ pre fratele-său într'o vâlcé. Alergând noi toți acolo am găsit trei surdo-muți ținând răstignit pe un alt surdo-muț și cu o pétră îi sfărâmau dinții și buzele, așa că pacientul avea gura și figura plină de sânge.) Cu acé ocașiune, un domn spunea că cunoste o familie cu cinci sau șese copii, din cari cel mai mare, fiind surdo-muț, este de o mare cruđime; așa în cât a fost surprins de mai multe ori încercându-se să omóre pe câte unul din cei lați. Mai târđiú, am aflat mai multe asemeni casuri despre cruđimea surdo-muților, cea ce probéază o dată mai mult influența educațiunii; căci surdo-muțul neputându-se împărtăși de toate consiliile educatorilor, necunoscând accentele duióse ale durerii nici notele înveselitoare ale cântării, păstrează pré mult din natura primitivă a omului.

Dar puterea educațiunii se póte simți asupra tuturor ființelor organizate, căci é influențéază nu numai asupra omului, ci întru cât-va și asupra celor alte viețuitoare. Ba până chiar și asupra vegetalelor educațiunea are óre-care influență, dupe cum place multor naturaliști a numi cultura unora din plante. Astfel, când privești o florărie, înfrumusețată cu tot felul de flori, și cugeti, cum din semințe, din niște grăunțe așa de mici, se nasc niște plante, niște *ființe* așa de frumoase și atât de mari, când privești acésta nu poți să nu te minunezi și să nu recunoști că aceste plante au fost chemate din întuneric la lumină, din neființă la ființă și că ele au ajuns la acest grad de desvoltare și de *perfecționare* numai prin îngrijirile cele *pricepute* ale grădinarului. Căci și daca se ved une-ori răsărind flori frumoase din semințe cădute pe pământ, fără să fi fost îngrijite de nimeni, însă acestea sunt numai niște rari excepțiuni. Și apoi câte din aceste plante ajung pînă la maturitatea lor? Câte din ele nu sunt păscute sau strivite de nescariva viețuitoare? Câte nu per de secetă sau de înnecuri? Câte altele nu sunt distruse de insecte și de parasite sau înăbușite de burueni? Și în fine cele puține ce ar mai scăpa cu viață din atâtea rele, chiar ele cu timpul s'ar sêlbătici; pe când grădinarul priceput, prin felurite îngrijiri, póte transforma înseși plantele sêlbaticice, le póte îmbunătăți felul, le póte perfecționa în toate privințele, așa încât ele să producă flori și fructe mult mai frumoase, mai mari și mai gustóse, de cât produc în starea lor de sêlbaticie. Cine dar ar

pute tăgădui că grădinarul n'are nici o influență asupra plantelor din grădina lui?. Nimeni negreșit. Dar éráși nu trebuie să exagerăm lucrul: nu trebuie să ne închipuim că grădinarul póte schimba felul plantei. El nu póte transforma de exemplu salcia în păr și vice-versa. Grădinarul póte numai să îmbunătățescă, să perfecționeze o plantă. Astfel, el póte face ca o mic-sandră ordinară să producă flori învóltă, ca un măr pădureț să producă mere domnești, ca un măcieș să dé rose frumoșe și așa mai încolo.

Tóte aceste îngrijiri ale grădinarului pentru florile sale s'au comparat cu educațiunea care are în vedere corpul copilului, ér grădinarul s'a comparat la rândul său persoanei însărcinată cu educația corporală.

Dar între acéstă pretinsă educațiune a plantei și între educațiunea omului este o mare deosebire, este tot atât de mare deosebire câtă este între plante și om, câtă deosebire este între bobocelul unei rose și între copilașul care suride cu dulcétă mamei sale.

Și cu tóte acestea chiar spre a fi cineva un bun orticultor ¹⁾ tot trebuie să se prepare înadins pentru acéstă, tot trebuie să facă studii speciale asupra naturii plantelor, să observe și să practice mai ântâi sub direcțiunea unui specialist pentru ca în urmă să i se póta încredința rolul de orticultor.

Dacă unui asemenea grădinar se cer atâtea condițiuni, apoi spre a fi un bun educator de copii, negreșit că se cer condițiuni înfinit mai grele, se cer studii mult mai profunde și multiple, se cere o practică, o observațiune mult mai îndelungată. În adevér, nimic nu este mai greu în acéstă lume de cât o completă educațiune a copilului, a omului viitor. Nici o ocupație, nici o dregătorie nu presentă atâtea dificultăți, nu cere atâta răbdare și atâta pricepere, atâta învățatură și experiență, în fine atâta dragoste și devotament, cât cere educațiunea copiilor.

(Finele în numărul viitor)

Eniu Bálténu

¹⁾ Cuvéntul *orticulor* este format din două vorbe latine *hortus* grădină și *Cultor* cultivator. Astăđi însă *orticulor* va să dică mai mult grădinar de flori.

BIOGRAFIELE OMENILOR MARI

I.

CARMEN SYLVA

Folosește ore cunoscerea vieții omenilor mari?

Instrucția și avuția sunt principalele condițiuni de înaintare ale unei națiuni.

P. S. AURELIAN.

Fie-care popor, ca și fie-care om, dorește să ajungă din ce în ce mai bine.

Dar, ce va să dică: *a merge un popor din ce în ce mai bine?*

— A se lumina și a se îmbogăți din ce în ce mai mult; a trăi din ce în ce mai cu înlesnire; a fi din ce în ce mai laudat și mai însemnat în toate privințele; etă ce va să dică a merge un popor spre bine.

Dar care este criteriul, măsura acestui progres?

În starea de sălbăticie, omenii sunt bogați, când pot găsi destule rădăcini sau vânaturi ca să își astempeze foamea; visuini unde să se adăpostescă și câte ceva de acoperit; se consideră destul de luminați că pot stăpâni unele vite; ei trăesc cu înlesnire, când au arc și securi bune a duce mórtea în viețăși. Selbatecul este cu atât mai renumit cu cât este mai crud și mai puternic a omori mai mulți omeni.

În ziua de astă-đi însă, un popor ca să fie avut și luminat, ca să trăescă cu înlesnire și să merite lauda altor popóre, trebuiește pe de-o parte s'aibe cu ce să își întimpine numeroasele trebuințe care nu se mai mărginesc la o hrană grosieră, la locuințe și la niște haine primitive, ci se întind la felurile cerințe materiale, intelectuale și sociale; ér pe de altă parte s'aibe corpul, mintea și inima bine îngrijite și cultivate. Dar

pentru ca un popor să p^otă merge spre ac^ostă propășire, trebuie să i se arate drumul, să i se deschidă ochii de cine-va, de o inteligență superioară aceleia a mulțimii. Dar, cine va fi în stare să îi facă acest serviciu? Cine alții de cât scriitorii cei mari, de cât persoanele cari pe lângă marile daruri innăscute, au încă învățatură și experiență? De ac^oea, se dice cu tot dreptul că o nație este cu atât mai înaintată pe calea progresului, cu cât numără în sânul său mai multe persoane învățate, căci învățatura lor revarsă r^odele asupra întregii națiuni. De aci dar datorita fie-cărui cetățen de a cunoște asemenea persoane, în ce privește ideile și cugetările lor, dacă vrea să profite de lucrările lor.

Pentru-că fie-care om însă este preocupat de trebuințele sale și nu p^ote av^e timpul material să urmeze de aproape persoanele luminate, în alte țeri s'au făcut tot felul de scrieri unele pe scurt, altele mai pe larg despre ast-fel de persoane spre a le face cunoscute chiar acelor locuitori cari n'au timpul să citească cărți mari. Spre a răspunde unei atare cerințe, am creșut noi de neapărată trebuință, să publicăm niște scurte biografii ale persoanelor care s'au însemnat pe cărarea luminării poporului românesc, rămânând ca mai târziu să se publice niște studii mai pe larg în ac^ostă privință.

Persoana cu care începem noi este Carmen Sylva. Începem cu ac^ostă persoană nu numai pentru cuvântul că este regina noastră, dar și pentru că în timpul de față este persoana care s'a însemnat mai mult prin lucrări literare și care ne-a făcut mai mult cunoscuți în afară din țară.

I.

Sunt câți-va ani, de când se v^ed

tipărindu-se din ce în ce mai multe poezii, nuvele și cărți întregi de un autor român numit Carmen Sylva. Multe din scrierile acestui autor se v^ed scrise chiar în limbă streină și mai cu s^emă în limbă streină. Așa de exemplu, unele sunt tipărite în nemțește, altele în franțuzește.

„Să fie adevărat ore că Regina noastră ar fi făcând cărți?” ne întrebă t^omna trecută un învățator sătesc.

„Da! Iam răspuns, este adevărat și p^{re} adevărat, și dacă vrei să te încredințezi chiar cu ochii D-tale, n'ai de cât să mergi la mine acasă.” Ajunși la mine îi arătaⁱ cartea numită: „*Povestile Peleşului*”

„— Dar ac^osta este făcută de altcine-va” dișe învățatorul meu, „căci v^ed iscalit *Carmen Sylva*, un nume străin, necunoscut până acuma”.

„M^e ertă, Domnule”, replicaiⁱ eu, „Cartea ac^osta e făcută de Regina noastră și ca probă, etă-i și chipul pe fața a doua a primei foi; dar d^ensa și-a adoptat numele de Carmen Sylva ¹⁾ că să-l iscalască numai pe cărțile și poeziile ce face; er când iscalește ca regină își ține tot numele său de hotez *Elisabetha*.”

În urmă, mai vorbii câte ceva despre frumusețile cuprinse în ac^ostă carte, precum și în altele făcute tot de acelaș autor, ba chiar îi citii pe ici pe colo câte o bucățică din ac^oste carte; așa că băețul meu nu numai se încredință pe deplin că Regina noastră face cărți, ba chiar el prinse o deosebită plăcere de a citi *Povestile Peleşului*, arătânduși totodată părerea de rău că nu găsește vre-o cârticică care să vorbească pe scurt și înțeles despre autorul aces-

¹⁾ Carmen Sylva sunt două vorbe latinești care însemnă cântec sau poezie de pădure, căci îi place foarte mult priveliștea pădurii.

teii cărți. Atunci îi spusei că s'a scris de mai multe persoane în această privință, atât în românește ¹⁾ cât și în nemțește; dar pentru că asemenea scrieri nu sunt la îndemâna fiecăruia, î adăogai că miam propus să scriu eu o mică prescurtare din acele scrieri. Acum îmi împlinesc hotărîrea.

Carmen Sylva este fica principelui german Herman de Wied, a cărui familie este cunoscută în istoria poporului german de aproape opt sute de ani. În această familie s'a moștenit din tată în fiu gustul de învățatură și darul de a scrie cărți. Inuși principele Herman, tatăl poetesei Carmen Sylva, a scris și tipărit mai multe cărți.

Carmen Sylva s'a născut ²⁾ la 29 Decembre, stil nou, anul 1843, în castelul părintesc Naivid (Neuwied), situat într'o pozițiune admirabilă pe malul drept al Rinului, în Germania ³⁾. La botez i se dade numele de Elisabeta, având două nașe pe Elisabeta, Regina Prusiei și pe Elisabeta, marea principesă de Rusia.

Familia principelui Herman petrecea erna în castelul de Naivid și vara la *Monrepos*, un frumos castel de vânătoare al familiei, înălțat pe costa de la Westerwald, la 6re-care depărtare spre răsărit miazănopte dela Rin. Aceste două castele, cu grădinele, cu pădurele și cu posi-

¹⁾ Atunci nu exista Conferința D-lui G. Marian asupra scriitorului Carmen Sylva și nici traducerea în românește a vieții Carmen Sylva, publicată de Voiața Națională dupe Stakelberg.

²⁾ Principele Herman mai avea încă doi copii din care unul principele Wilhelm se născu la 1845 și altul, principele Otto se născu la 1850, dar fu tot bolnăvicios până la mărtea sa care se întâmplă în 1862.

³⁾ Familia principelui Herman de Wied are două castele, unul Neuwied și altul Monrepos.

țiunile lor cele minunate puteau înspira pe orî cine, dar mai ales pe o ființă ca mica principesă Elisabeta, care cu sângele a moștenit de la părinții, moșii și strămoșii săi o fire veselă, vie și sglobie, o imaginațiune activă și sănătoasă, o inteligență mare, o memorie prodigiösă și un minunat sentiment artistic.

În adevăr, É făcea bucuria, veselie și distracțiune întregii familii care o numia „*Mugur de pădure*“, din cauza marii sale plăceri pentru păduri și pentru natură în genere. Dar vioiciunea naturii sale mergea până la neastempăr. Ast-fel la etatea de cinci ani, părinții chemând un pictor să îi facă portretul în oliu pe pândă, acesta nu reuși din cauza neastempărului ei, de și părinții stăruiră în tot felul, și cu binele și cu asprimea, până când în cele din urmă, luă É însăși resoluțiunea de a sta nemișcată; dar abia stete câte-va momente liniștită și cădu jos leșinată. Casul acesta și alte asemenea fapte probază până la evidentă o fire foarte activă și agitată la mica principesă.

Inteligința și memoria copilei făcea admirăția tuturor persoanelor cari o înconjurău. În adevăr, É de odată cu limba germană învăța tot așa de bine franțuzește și englezește. La etatea de trei ani știa deja să citească. Părintele său citindu-i o poezie de două strofe, É o spuse imediat pe dinafară. Mai târziu învăța cu mare înlesnire musica, pictura, broderia și orî-ce lucru de mână și de menagiū, așa că merse până să învețe a mulge vacile, a săpa cartofii și altele de felul acesta. Cu toate acestea găsia timpul să citească mult, câte trei tomuri une-orî într'o singură zi, fără să uite ceva din cele citite, ba încă mai găsia

timp să facă și poesii sau să scrie alt-fel de bucată¹⁾).

Când D-zeu dă, apoi îți bagă nu-
, numai pe ușă și pe ferăstră, ci și
pe cos, dice un proverb românesc. Ei bine, tocmai așa s'a întâmplat cu Carmen Sylva; căci nu-nu-
mai că s'a născut cu atâtea daruri
sufletești și că a avut noroc ca și lo-
euințele părintești să o favorizeze,
dar a avut noroc mare și de părinți
cari au știut să-i de o educațiune
completă chiar în sinul familiei.

În adevăr, părinții nu se mulțu-
miră numai să i plătescă gover-
nante și profesori, cum fac mulți
alți părinți; ci ei pe de-o parte i ale-
seră de profesore și de guvernantă
pe D-ra Lavater, o francesă însem-
nată, nepoța renumitului Lavater,
care guvernantă nu se despărți de
princesă până la etatea de 13 ani;
ér pe de altă parte și ei înșiși o
supraveghiau, o instruiau și îi dau
lecțiuni. Între alte obiceiuri bune
ale acestei familii era și acela ca
dumineca după prânz copiii să spună
pe dinafară poesii, fie-care după
gustul său și în ori-ce limbă ar
vré. Carmen Sylva atât de mult
se deprinsese cu recitarea de poesii.
în cât la etatea de 9 ani, recita Poe-
sii foarte însemnate în limba germană
și francesă, mai ales din Béranger
și Molière, alegând tot da una nu-
mai bucată energice și nervoase, nu
din cele duiose. Cu toate acestea să
nu se creadă că îi plăcea să aibe de
aface numai cu cărțile; nu, din con-
tra, É căuta lumina discuțiunii, de
acea voia mai bine să vorbească, să
discute asupra fie-cărui cestiuni cu
persónele vii, de cât cu cărțile, dar,

pentru că asemeni persóne nu se
găsiu în tot momentul, negreșit că
era nevoită să aibe recurs mai adese
la cărți. Persóna cu care a vorbit
mai adese în copilăria sa a fost
D-ra Lavater, care avea mare slăbi-
ciune de cântecile, de poesiele și de
povestile populare; de acéa, în orele
de recreațiune și de preumblare, é
comunica neincetat micéi principese
asemeni bucată.

Principele Herman de Wied vè-
dënd darurile sufletești ale copilei
sale și înlesnirea cu care É învăța
ori-ce, se decise să o învețe și lim-
bile clasice; cea-ce și începu de in-
dată ce É implini 13 ani.

Dar cea ce o înaltă încă și mai
mult de cât talentele minții, este i-
nima sa cé nobilă plină de senti-
mente generóse și milóse către ori-
cine, fie rudă sau strein, fie bogat
sau sêrac. În adevăr, É n'avea de
cât șese ani, când mamă-Sa lovită
de o bôlă crudă, fu țintuită în pat
aprópe șese ani, în care timp copila
îi ședea lângă pat plângënd și cău-
tând să-î facă totă mulțumirea. Dar
acésta pare că nu î era îndestul;
căci nu trecuse un an de la imbol-
năvirea mamei, când născëndu-i-se
fratele Otto, bolnăvicios și suferind
pină la etatea de 11 ani, când și
muri, copila trebui acum să împartă
timpul ăilei între mamă și frate,
stând ore întregi pe fie-care ăi, când
lingă patul unuia, când lingă al ce-
luilalt, consolându-î, îngrijindu-î și
plângënd împreună. Atunci se mai
ivi încă un cas de mare durere, în
sinul familiei, căci, pe când Carmen
Sylva ajunsese în etate de 12 ani și
avea doi suferinđi în casă, cădu bol-
navă și muma mare, anume marea
ducesă de Nassau, care și muri, la
patul căriia Densa stete 24 ore în
genuche dimpreună cu ceilalți mem-

¹⁾ Abia avea 11 ani, când se cercă să
scrie ceea-ce î simția inima și î cugeta
minte, ér de la 14 ani începu să compună
chiar drame întregi, poesii și alte bucată.

bri ai familiei Dar Carmen Sylva compătimia și cu locuitorii din orașelul Wied ¹⁾, cărora le da ajutoare și doctorii, intra prin bordeele și casele lor, 'i consola, 'i vindeca, 'i ajuta în tot felul, dându-le chiar din lucrurile și hainele Sale; așa în cât s'eracii o priviau ca pe un înger protector.

Principesa Elisabeta călători în mai multe părți ale Germaniei și chiar la Paris cu părinții Săi cari mergeau dupe doctori buni. Ba É călători și la Angliera. Iar în primăvera anului 1861, părinții voinđ, pe de o parte, s'o mai distreze, ér pe de alta s'o facă a 'și completa unele studii, o trimiseră la Berlin, chiar la curtea regelui Prusiei, unde actuala împărătesă,—atunci regină,— se interesă de É întocmai ca o adevărată mamă. Acolo se dede la învățatură cu totă ardorea dimpreună cu actuala Sa cumnată, baronésa Maria de Flandra. Tot atunci É făcu cunoștință cu principele Carol de Hohenzollern, actualul Său Soț, și éta cum: Coborînd scările castelului regal cu repeziunea Sa obișnuită, É alunecă pe ultima treptă, dar avu parte de nu căđu, căci fű sprijinită de principele Carol, care tocmai intra atunci. É ar mai fi urmat cu studiul, dar dorul de mamă, de frați, de casă, de Rin, de pădure, o apucă așa de tare, în cât părăsi Berlinul și se întorse la castelul Monrepos, unde se afla familia. Muma mergea mai bine cu sănătatea, dar căduse tatăl bolnav de ficai, érmicul Otto era bolnav de tot, care și muri, în Februarie, 1862, cea ce cauză o durere foarte adâncă tinerei principese; de acéa dupe immormentare, părinții meraseră cu Dênsa

în Baden-Baden, unde petrecură cât-va timp la marele duce, amicul familiei. Tot atunci muri și Maria de Bibra, amică intimă a principesei Elisabeta.

Principele Herman de Wied, tatăl tinerei principese, suferind de o bolă fără léc și știind că n'avea să mai trăească lung timp, voia să vedă o dată pe fiică—Sa jucând, căci de atâția ani numai în întristare trăia; de acéa fű condusă la un bal dat la curtea marelui duce din Carlsruhe (capitala marelui ducat de Baden), unde principesa danță foarte bine, deși nu-'i plăcea danțul, precum nici alte lucruri esteriore; cu tóte că 'i plăcea să alerge pe jos și să călărească.

Abia în tótna anului 1863, când mergea pe al douădecelea an, Carmen Sylva intră pentru întâia órá în lumea cé mare; căci marea principesă Elena de Rusia o luă cu sine în Elveția, unde petrecu minunat câte-va săptămâni. Dacă Carmen Sylva are o așa de mare cunoștință de lume și de ómení, cum rare-ori se póte vedea, apoi acésta se datorește numai cercului celui mare de persoane alese ce știa să adune în juru'í acé mare principesă de Rusia. Acésta mare principesă luă pe favorita sa Elisabeta în Rusia, dupe ce o duse să-'și vedă părinții mai întâi. Dar abia ajunsela Peterburg, tinera prințesă căđu bolnavă greú de tifus. Când se însănătoși, i s'a-duse știrea că părintele Său deja murise. Dupe ce se întremă bine, începú să se ocupe cu învățatura și cu musica la Petersburg, pină în véra anului 1865, când se reintorse în patrie, la Monrepos, locuind cu mamă—Sa pină când se mărită, pină în tótna anului 1869, afară de câte-va luni pe fie-care an, când călă-

¹⁾ Orașelul Wied are de ce miș locuitori.

toria cu marea principesă Elena de Rusia. Ți era anulul 1866-67 o petrecu în Italia, la Neapole, din cauza sănătății Sale sdruncinată. În tot timpul acestei erne, Ți se ocupa pe de o parte cu lectura, citind mai ales pe marii scriitori englezești, precum sunt Shakspeare, Dickens, Scott, etc.; Ți pe de altă parte făcea poezii în nemțește, franțuzește și englezește mai mult de cuprins duros și religios. Cânteculele poporului Ți plăceau cu deosebire, de aceea Ți le cânta prin pădure însoțită de marele Său câine și apoi se puneau pe lucru. În 1867, Ți cunoșcu palatul împăratului Napoleon III, și vizită espoziția universală din Paris, fiind luată de marea principesă, căriia toate palaturile erau deschise. În 1868, merse cu mamă-Sa în Suedia, la curtea regală de acolo cu care este rudă de aproape, unde învăță pe dată și limba suedă. În toamna anulul 1869, Ți făcu cunoștință cu principele Carol al României care venise s'o petească, căci o cunoștea de lung timp din scrisorile sorei Lui. De o cam dată, Carmen Sylva nu voia să consimță. Era hotărâtă să nu se mărite; Ți venia greu poetesei să renunțe la libertatea Sa. În fine consimți, se logodi, dupe patru săptămâni se cunună și apoi veni la București, unde se ocupă totă ziua citind, scriind și lucrând.

În Septembrie 1870, devenind mamă, vedea lumea cu totul în altfel prin ochii scumpei Sale copile, și anul trecea ca un vis de fericire până în Aprilie, 1874, când nemilosa morți Ți secă acest izvor al fericirii Sale, răpindu-Ți pe iubita copilă. Atunci Ți erăși se întâlni cu viața cea tristă și plină de suferințe pe care o cunoșcuse din tinerețe, pe care însă o uitase în timpul fericirii de mamă.

Măhnirea Ți se trădează în toate scrierile, vorbele și faptele Sale.

Dupe ce s'a mai desmeticit din această lovitură, ca să Ți mai uite de suferințe, s'a pus și mai mult pe lucru și pe scris.

Între lucrurile făcute în România, dupe stăruința pusă de Carmen Sylva, putem cita :

Societatea de bine-facere

Societatea germană de femei, unde gălesc ocupație de la 300 până la 400 femei sărace de toate naționalitățile.

Școala Elisabeta Regina, înființată cu cheltuiala Sa, în scopul ca să învețe copiii a face lucruri frumoase și costume naționale românești.

Afară de acestea, Ți a stăruit ca Asilul Elena Dămna să se mărească, să se completeze și să se ridice la gradul de cea mai bună și cea mai însemnată școală de fete din România.

Dar costumul românesc, cine l'a pus în mare onoare? Toți știm că tot Carmen Sylva l'a creat un loc de onoare chiar în marea societate românească și l'a făcut să figureze în balurile date cu scop de binefacere. Ba încă Dămna stăruiește acum să-l facă cunoscut și afară din țară ¹⁾ de aceea a făcut anul trecut să se trimită mai mai multe costume și scărțe românești la o espozițiune permanentă din Londra, și mi se pare că ar voi să se trimită asemenea lucruri și la New-York, în America.

Dar în anul resbelului, 1877-78, câte n'a făcut Carmen Sylva? Cine a uitat pe *mama răniților*? Cine nu știe câte spitaluri se organizară din

¹⁾ Cât despre răspândirea gustului de costume naționale în țară, această sarcină a ramas acum mai mult pe seama Societății *Furnica* condusă cu atâtea sacrificii de Dămna Cornescu.

inițiativa și prin stăruința Sa? Pretutindeni, unde se află răniți, É era prezentă, hrănind pe unii, încuragând pe alții, consolând pe murinzi și plângând cu neamurile celor morți.

Drept semn de recunoștință, Dăminele oficerilor români, i-au oferit o statuă, unde Dănsa este reprezentată oferind unui rănit să bé o cășcă de céiú. Dar adevăratul semn al recunoștinței este dragostea ce a știut să și câștige de la toți și mai ales de la răniți și de la familiile acestora, precum și de la persoanele ajutate de diferite societăți înființate din inițiativa Sa.

Fapte însă ca acele ce espuserăm *)

*) Sunt încă destule alte fapte cari ar fi meritat să fie menționate aci, pe cari le tă-

pin'aci se pot întâlni uneori, de și în mic, și la alte persoane feminine; dar Carmen Sylva este superioară cu totul celorlalte femei și chiar celorlalte suverane prin talentul Său de scriitoare mare și abundantă.

(Finele în numărul viitor)

Eziú Bălténu.

cem din cauza lipsei spațiului; dar totuși nu trebuie să tăcem din punctul de vedere al exemplului două fapte: Carmen Sylva în loc să-și părădă timpul ocupându-se cu toaleta, cum fac multe Dămine din societatea noastră, Dănsa se ocupă totă ziua cu lucrul, cu studiul, cu scrisul și cu muzica sa și cu plimbatul, când se află la Sinaia. Săra se culcă obișnuit de timpuriu și se scólă de mult dimineața, când și aprinde singură lampa ca să nu deranjeze pe nimeni.

INVĚTĂMĚNTUL INTUITIV

PENTRU

copiil de ambele sexe dupe metoda și procedurele lui Pestalozzi și Frobel.

Lecțiuni intuitive făcute în Pensionatul „Educațiunea“

Înainte de a reproduce lecțiile intuitive făcute de mine, mă voi opri puțin asupra expresii învățământ intuitiv spre a-i stabili sensul propriu. Spre a fi și mai bine înțeles, voi începe c'o poveste. Era în primăvara anului 1872, când un timp rău mă sili să intru în casa unui sătén sărac lipit, din satul Dudu, dupe malul stâng al Oltului. Aci erau opt sau nouă ființe: tatăl, șese sau 7 copii și mama mare a lor; muma lipsia, fiind dusă la curtea boerului din satul vecin. Abia intrași și auđii pe unul din copii: „chiuú !! aú !!“

pusese mâna pe cărbuni. Mă-sa mare luându-l în brațe îl mângâia sărutându-l și tot d'o dată îi făcea morală dicându-i: „Veđi, Vasilică, cum arde focul? Éc'așa pate, cine nu se astempără. Nu știú ce a pățit și soru-ta Gara, când a pus mâna pe luminare? Nu'ți spuneam éú atunci că și focul face bubă ca luminarea? Pe când baba vorbea astfel, intră pe ușă și mama copiilor împrejurul cării de o dată se grămădiră toți copiii. É scóse din stn o păpușe veche și o arătă copiilor, cari, uitându-se țintă la é, o între-

baă într'una : „Ce este aia, mamă ?
„Ce este aia ? — Țc'o păpușă ! —
„Dar ce este aia păpușă, mamă ?
intrebaă toți .

— „Ce să fie ? voi nu vedeți ? Țcă
„un copilaș care, uite, pipăiți cu
„măinile văstre, pipăiți de !, care
„are cap ca și vol, are ochi, nas,
„urechi și gură, tot ca voi, dar care
„nici n'aude nici nu vede. Uitați-vă
„are și picioare, dar nu merge .

— „De ce nu merge mamă, copi-
lașul ? , întreba unul .

— „Căci n'are suflet, d'aia nici
„nu plânge, nici nu ride, ba nici nu
„măncă .

Vorbind ast-fel muma le lăsă pă-
pușă între măinile lor, cari o întor-
seră și o suciră până începură să 'i
curgă țările, etc .

Faptele acestea și alte multe de
felul acestora mă făcură să mă gân-
desc lung și mult la folosul ce ar
puté trage școla din niște lecțiuni
explicate în modul, cum muma din
Dudu explica copiilor sêi păpușă. Cu-
getai chiar să introduc așa ceva prin
școle, dar n'aveai destulă autori-
tate¹⁾ cu atât mai mult că mă temeam
de slăpănire să nu mă considere ca
un răsăritor al școlei și apoi nici
n'aveam idee că s'ar fi încercat alt
cineva în lume să învețe pe copii
în modul acela. Tot ocupându-mă
însă cu scrieri pedagogice, aflai că
acest mod de învățetură este în mare
onore prin țările luminate, despre
cea-ce mă încredințai și mai mult,
când visitaai mai multe școle din
Germania și din Franca. De curând
a început să se introducă și la noi
acest metod sub numele de *invățăm-
ent intuitiv*

Vorba *intuitiv* este latină și va

să dică pe pipăite, pe vădute ; așa
dar învățămēt intuitiv însemnă în-
vățare de lucruri vădute și pipăite,
adică a învăța pe copii acea ce ei
pot pipăi și vedé, acea ce ei pot
mirosi, gusta și auzi. Așa, dac'ai
vré să esplici unui copil „*Ce este
flórea* . , atunci trebuie să 'i aduci o
flóre, să i o dai în mână și să i o
analizezi, adică să i o rupi în părțile
ei, arătându-i caliciul, corola, ovariu
etc. Țr dac'a ai vré să-l înveți
cubul, atunci trebuie să 'i dai în mână
un cub și să-l puși să innumere fețele
lui, așa în cât să se încredințeze el
însuși că sunt șese fețe ; apoi să-l
puși să le observe, să le măsure, să
le compare ca să vădă cu ochii sêi
că nici o față nu este nici mai mare
nici mai mică de cât alta și că toate
sunt egale, de o potrivă în toate sen-
surile. După acesta îl puși să pipăe
muchile, marginile suprafețelor, așa
în cât să le constate el însuși cu
ochiul și cu mâna sa, etc. etc., etc

Urmând tot așa cu orice lucru ai
voi să înveți pe copii, atunci le dai
o învățetură intuitivă, adică *reală*,
adeverată, numită de unii învățați
învățetură maternă, căci așa învață
pe copilașii lor înseși mamele cele
mai ignorante. Un lucru așa de
simplu și de natural și cu toate acestea
câte vécuri bieții copii din totă lumea
nu s'au svércolit în suferințe din
causa metódelor abstracte întrebun-
tate de școle până a venit un Pes-
talozzi și un Froebel¹⁾, cari au dis
dascăliilor lumii : „Luai exemplu
„de la mamă, dac'a vrei să înveți
„cu înlesnire, cu folos și cu plăcere
„pe copiii încredințați voé ! “ dar
astădi, câte școle nu sunt cari merg
tot în vechiul vâgăș !

¹⁾ Eram pré de curând revisor școlar
al Oitului .

¹⁾ Pestalozzi și Froebel sunt adevărații
părinți ai pedagogiei moderne. În nume-
rile viitoare ne vom ocupa de ei .

În diferite rânduri, în diferite conferințe și consfătuiri ținute cu învătătorii, am spus și am recomandat neîncetat introducerea învățământului intuitiv; ba chiar le am făcut ore-cari schițe, dar ori-cât ar spune omul, până nu face el însuși lucrul întreg nici el nu poate ști rezultatul real al lucrului și nici alții n'au deplină încredere în ce spune dânsul. Față cu acest adevăr, aș fi voit de lung timp să pun în practică tot ce spuneam neîncetat în această privință dar n'aveam ocazie, unde să fiu eu în totă libertatea mé; de acéa am făcut un pensionat, unde să pot introduce tot ce pedagogia recomandă. De o cam dată însă am început cu lecțiunile intuitive numai cu școlarii cei mici. Aceste lecții le reproduc aci, așa cum le am făcut cu copiii, afară negreșit de ore-cari amênunte pierdute din vedere, din cauză că nu este cu putință să 'mi aduc aminte tot ce am spus în fie-care lecție. Numai dacă s'ar stenografia tot ce vorbesc cu copiii, ar fi lecțiile complete cu desăvârșise, dar mijlocele lipsesc. Cu toate acestea, lecțiile ce publicăm aci cuprind desvoltările întregi și p'ici, pe colo reproduse chiar vorbă cu vorbă.

Esercițiul I.—Flórea

[Eu intru în clasă cu o ramură de cais încărcată de flori. Copii vădând'o surid veseli își șoptesc unii altora. Se aud vorbe, crâmpes de frase: „flori”, „ramură de cais”, „ce o măi fi și asta?” „ce o vrea să facă cu asta D-l Bălténu?” etc.]

Eu (ridicând ramura în sus, îi întreb) Ce este asta?

Copiii (răspund pe întrecute cu totă încrederea:) Este o ramură verde de cais.

Eu (urmez mai departe cu întrebările) Ce are pe dânsa acéastă ramură?

Copii (răspund): flori.

Eu: Nu mă mulțumesc cu acest răspuns; căci écă cum trebuia să 'mi răspundeți. Acéastă ramură de cais este încărcată de flori.—Repețiți cu toții acésta.

Copii (repetă): Acéastă ramură de cais este încărcată de flori.

(Unii copii răspund: acéastă ramură de cais este plină de flori; alții: acéastă ramură de cais are flori. După ce 'i corig puțin, pășesc mai departe):

Eu (întreb): Dar, numai flori are acéastă ramură? Nu mai vedem și altceva pe dânsa de cât flori?

Copiii: Ba da, D-ie, afară de flori pe acéastă ramură, noi mai vedem încă și frunze, foi verzi.

Eu (întrebând pe câte unul, m'adresez lui Vasile Stătescu și 'i dic): Vasile, ie spune-mi tot ce s'a vorbit aci despre acéastă ramură.

V. Stătescu (răspunde) D-le, s'a vorbit despre flori și frunze. *Eu* (nemulțumit de răspuns, m'adresez altora): Guillaume, spune-mi mai bine;

Guillaume (răspunde timid) Ați vorbit de ramură și flori.

Eu (tot nemulțumit, dic) Alexiú, poți să 'mi răspunzi mai bine de câtășți lalți?

Alexiú (răspunde) Da, D-le. D-ta ții în mână o ramură de cais. Acéastă ramură de cais este încărcată de flori și de frunze verzi.

Eu (mulțumit, răspund): Pré bine, Alexiú. Dar ie să vedem din cei mai mici, cine știe să 'mi repete ce a dis Alexiú?

I. Stătescu (răspunde): Ramura de cais din mâna D-tale este încărcată de flori și de frunze verzi.

(Ionel Franzănescu, Mitică, Micu, etc. răspund pe rând):

Eu (către școlari) Vreți să vé dau flori de la mine?

Copiii toți [răspund plini de bucurie]: Da, D-le, vrem și noi flori d'alea.

Eu [chemând pe fie-care 'i dau câte-va

florî și apoi întreb din ceî mai mic]; *Titi*,
ié spune'mî ce ai tu în mână?

Titi (răspunde); Eü am florî de
cais.

Eü [urmând cu întrebările, adaug]; câte
florî ai, *Titi*?

Titi [răspunde] Eü am șese florî,
nenea Ionel are numai patru.

Eü [m'adresez la alți scolarî] *Laurenția*,
poți să'mî spui, de ce culóre sunt
florile ce ai în mână, adică sunt ele
roșii, galbene, sau de altă culóre?

Laurenția (răspunde) Florile astea
de la mine nu sunt roșii, ele sunt
albe. Și cele de la ceilalți scolarî tot
albe. Uite alea de la *Benone*, *Titi*...

Eü (răspund) Bine, *Laurenția*. Acum
voi să vë spui alt-ceva. — *Alexiü*,
uitate bine la florile ce ții în mână
și veđi că sub foile albe sunt niște
foișóre verđi, mici de tot, și cari for-
meză pähăruțul, unde staü înfipte
foile albe ale florii. Veđi! Acest pă-
hăruț este așa de mic încât de abia
ar încapé în el două, trei gămalióre
de ac sau de bold, cum se ăice la
Dv., pe la *Huși*. Observă mai de
aprópe.

Alexiü (răspunde) Da, D-le, vëđ că
pähăruțul acestei florî este așa de
mic încât de abia ar puté intra în
el gămaliórele a două trei bolduri.

Eü [adresându-mé la toți scolarii pre-
senți ăice]: *Copiü*, aveți în mână mai
multe florî, opriți numai câte una și
pe cele lalte puneți pe bancă. Acum
numărați câte foi albe are flóreă ce
țineți în mână;

Scolarü [răspund pe întrecute] La
flóreă mé sunt cinci foi albe.

Eü (ăiind de asemenea o flóre în mână
m'adresez la toți copiii, și ăice): Ié să
vedem, la flóreă asta câte foi or fi? —
(Și puind indicatorul drept pe fie-care fõe,
înumăr) Una, două, trei, patru, cinci.

—Deci și la flóreă mé... [Unii
scolarî 'mî iaü înainte spuind că și flóreă
mé are tot cinci foi.]

—Da, așa este : și flóreă mé are
tot 5 foi albe.

Eü : copii, smulgeți una câte una
foile cele albe. Uitați-vé, cum fac
ei, faceți și voi tot de asemenea. [și
ăicéud ast-fel eü încep a smulge una câte
una înnumărând] Una.

Copiü [smulgéud una înnumără toți]
Una.

Eü (smulgéud a doua fõe înnumăr) :
doué.

Copiü [Idem] două.

Eü [smulgéud a treia fõe înnumăr] trei.

Copiü [Idem] trei.

Eü [smulgéud a patra fõe, înnumăr]
patru.

Copiü [Idem] patru,

Eü (smulgéud a cincé fõe, înnumăr)
cinci.

Copiü [Idem] cinci.

Eü (avéud aerul de a mă mira, ăice) A!
a! flóreă mé a rămas fără foi albe!
Ié arătați'mî și pe ale *Dv.* să vedem,
cum au rămas?

Copiü (răspund pe întrecute) Și a mé,
și a mé... a rămas fără foile cele
albe.

Eü [cătore toți:] Vedeți, au rămas pe
delături foișórele cele verđi cari cam
sémână c'un pähăruț mic, mic de
tot, știrbit în mai multe locuri. Acest
pähăruț al florilor se chiamă *caliciü*.
Luati séma să nuăiceți calic, căci
calic se ăice unui om sërăcit, ér
caliciü se ăice pähăruțului florilor.
Dar în fundul caliciului, ce se vede?
Spune'mî, *Leon*.

Leon. În fundul caliciului se vede
o bobită verde de măriméă unui
grăunte de meiü și din el este cres-
cut un vârful lung, așa că bobita asta
dimpună cu vârful ei sémână în-
tru cât va unui ac cu gămalie sau
unui bold, cum se ăice pe la *Huși*,
orașul lui *Alexiü*.

Eü [cătore scolarî] Uitați-vé toți, în
caliciul ce țineți în mână și spuňtei-

mă, dacă vedeți înăuntru cea-ce a a văzut Leon, în caliciul din mâna sa.

Copiii (răspund) Da, D-le, și la mine și la mine și la mine. . . se vede în fund o măciulie din care a crescut un ac de verdetă, așa că sémână unui bold cu gămălia în fundul caliciului și cu vârful în sus.

Eă. Ei bine, țineți minte că acé măciulie se chiamă *ovariu*, adică *ovariu*, unde se păstrează semințele, ouele florii, ér vârful ovarului se chiamă *pistil*. — Va să dîcă noi am găsit până acuma la o flóre : *caliciul*, *ovariul* și *pistilul*.

Eă. Ia spune-mi Alexandre, câte părți am găsit până acum la florii ?

Alexandru (răspunde) Eă la flóreă mé am găstt patru părți : *ovariul* *pistilul* . . . și . . . și . . .

Eă [nemulțumit de răspuns întreb pe alții] *Mauriciu*, câte părți ai descoperit la flóreă D-tale ?

Mauriciu (răspunde sficios și nesigur) Eă am descoperit : *caliciul*, *pistilul* i . . . i . . . și . . .

Eă (nemulțumit și de acest răspuns dîc) *Georgică*, spune-mi-le, D-ta.

Georgică Alexandrescu (răspunde) : Noi am vădut că la florile astea sunt patru părți, adică *ovariul*, *pistilul*, *caliciul* și . . . și *foile albe*.

Eă (aprobând) : Pré bine, *Georgică*. Așa este, cum ai răspuns. — Să știți însă că foile albe se chiamă *corolă*. Țineți minte *corolă*, nu *coronă*, deși *corola* este ca un fel de *coronă* a florii ; căci, uitați-vă bine la flóre și vedeți că *corola* este cé mai frumósă parte a florii. Florile de *cais* au *corola* albă, dar la alte flóri *corola* este saú *albastră*, cum o știți la *liliac*, saú *roșie*, cum este la *trandafir*, saú *galbenă* ca la *creițe*, etc. Ié să te véd, *Popovică*, știți să 'mi spui numirile părților florii ? Dar

spuindu-le din gură să mi le arăți și cu degetul. Ié dar o flóre în mână. Faceți și cei-l'alți ca *Teodor Popovici*.

Popovică [ținînd de códă o flóre și cu indicatorul drept arătând fie-care parte a flórei, vorbește așa]. Aci, sub foile albe, adică sub *corolă*, vedem caliciul adică *păhăruțul* flórei, format din niște foisóre verđi care sunt cinci la număr. De asupra caliciului vedem întinđendu-se *corola*, care la acéstă flóre este formată din cinci foi albe, dar la alte flóri *corola* e roșie, galbenă și de alte culori. Dacă smulg așa foile *corolei* (și vorbind școlarul smulge unacâte una tóte foile *corolei*) vedem că ne rămâne caliciul, avénd în fundul său *ovariul*, adică *ovariul*, unde se păstrează semințele florii, ér de asupra ovarului vedem crescut un ac verde, care nu este alt ceva de cât *pistilul*.

Eă [aprobând, dîc] Pré bine. *Popovică*, Acum *Hornstein* să 'mi repete cea ce a dîs *Popovică*.

Hornstein [răspunde spuind aceleași lucruri cu mică deosebire de vorbe].

Eă. Pré bine, *Hornstein*. Dar să auzim și pe *Popescu* spuind aceleași lucruri.

Popescu (răspunde cam incurcat)

Eă. Pentru că *Popescu* a cam incurcat o să vorbescă *Patan*.

Patan (răspunde corect).

Eă. Pré bine ! Acum ascultați mai departe. Ați cunoscut pînăcum patru părți la flóreă *caisului* ; dar vedeți în prejurul *pistilului* niște fire mai subtiri de cât *pistilul* ?

Scolarii (răspund) Da, D-le, vedem niște *musteți*.

Eă. Aflați că aceste *musteți* se chiamă *stamine*. Țineți minte numele *staminelor* cari sunt a cince parte a flórei. Să vedem, cine știe să 'mi spună repede numirile celor cinci

părți ale florii? luați câte o flóre în mână.

I. Stătescu (răspunde repede) Cele cinci părți ale florii ce țiú în mână sunt : *staminele* (și dicând așa arată fie care parte a florii) *corola, caliciul, . . . și . . . și . . .*

Micu (vădând că I. Stătescu nu știe cele lalte părți sare și completează ast-fel, tot arătând cu degetul fie care parte a florii) : Mai întâiú avem *caliciul* sau pãhãruțul florii, format din cinci foișóre verđi; al doile avem *corola* sau coróna florii, formată la acéstă flóre numai din cinci foi albe; al treile vine *ovariul* sau ovarul florii, aflat în fundul caliciului; al patrule este *pistilul*, aședat pe ovariiú, și al cincilé vin *staminele*, aședate împrejurul pistilului.

Eú. Pré bine, dar ié să vèd și pe alțiú, de exemplu, pe *Berbier*.

Berbier (răspunde cu micé deosebiri)

Eú : Să dică și *Proistosescu*.

Proistosescu (răspunde cu órecare erori)

Eú : Să repete încă *Ionel, Benone*.

Ionel (răspunde binișor)

Eú. Binișor.

Benone (răspunde incomplet)

Eú. *Benone* este mai noú și de acéa nu póte răspunde așa de bine ca cei lalti.

Dar ca să finim cu flórea, ascultați să vè mai adaog încă ceva.

Copiú (răspund) Așa, bine, ascultám cu plăcere.

Eú (continuú). Acum știți că caliciul florii de cais este format din cinci foișóre verđi (și dicând așa, eú le arát cu degetul) și corola este formată tot din cinci foișóre mai mari dar albe. Ei bine, foișóarele caliciului și ale corolei au numiri ale lor. Stie vr'unul să mi le spună?

Școlariú (tac, unii șoptesc că n'au audít de acestea).

Eú (vorbesc). Nu le știți. Dar pentru ce nu 'mi spuneți pe față că nu le știți? Nu este de loc bun obiceiul de a șopti. Omul trebuiește să aibă curagiul de a spune pe față când nu știe ceva. Să nu mai șoptiți nici uá datá. Acum însá ascultați să vè spui eú numele foișórelor caliciului și ale corolei.

Școlariú : Ascultám.

Eú. Foișóarele astea verđi ale caliciului (dicând așa eú le pipái pe rând cu degetul) și cari sunt cinci la număr se numesc *sepale*, ér foișóarele astea albe ale corolei și cari sunt tot cinci la număr, se numesc *petale*. Țineți minte numirile de sepale pentru foișóarele caliciului și de petale pentru foișóarele corolei. Ecá eú le scriu și pe tablá : **sepalá, petalá**. Acum ascultați să vè repel eú întréga flóre și apoi vè voiú întreba pe fie-care să 'mi-o repetați. Fie-care să ié o flóre în mână, așa cum fac eú, și să asculte, puind indicatorul drept pe fie-care parte a florii spusá de mine. Atenție! Titi! unde te uiți? St! Laurence! Flórea ce țiú în mână are o codilá de care o țiú. Dacă mé sui de la codiță în sus daú de o unflăturá verde care are pe márgini niște foișóre verđi. Astá umflăturá este caliciul și foișóarele verđi se numesc sepale. De asupra foișórelor verđi adicá de asupra sepalelor se aflá corola, formatá din cinci foi albe numite petale. Dacă smulg aceste petale, rămán niște firišóre în mijloc. Nu este așa, copiú?

Școlariú : Da, D-le, rămán niște firišóre, din cari unul este pistilul și cele-l'alte sunt staminele.

Eú. Bravo! Așa este! Unul din aceste firišóre și anume ásta din mijloc, il vedeți? este pistilul, ér cele-lalte sunt staminele. Va să dicá la o flóre avem întâiú *caliciul*, format

din sepale; al doilea corola formată din petale; al treilea avem ovariu; al patrulea pistilul și al cincilea staminele. Ia să vedem, dacă Popescu știe să mi le spună.

Popescu: Flóreadin mâna mé are cinci părți, adică caliciul format din sepale; corola formată din petale, ovariu, pistilul și staminele.

Eă. Alexiu, poți să 'mă arăți cu degetul diferiteile părți ale florii?

Alexiu. Da, D-le, pot. Ecă. Partea asta verde d'ici se numește caliciu și foișórele astea verzi se numesc sepale. Foile astea albe, numite petale, formedă corola. Dacă smulg așa petalele (și vorbind el smulge petalele una câte una) vęd niște mustecióre, din care firul cel mai gros este pistilul, ér cele-l-alte de pe lângă el sunt staminele. Dacă smulg staminele așa (și dícend el le smulge), vęd la rădăcina pistilului o umflătură, ca un fel de gămălie, care este ovariu florii, unde se păstrează semintele florii, și dacă voiți să 'l arăt, să rup caliciul ca să se vedă bine ovariu. Ec' așa! (și dícend, el și execută)

Eă (căt're toți școlarii) Ați rupt toți astfel flórea?

Școlarii (răspund): Da, D-le, toți am rupt'o.

Eă (uitându-mă la cei mici, díc).

Titi, Benone, Mitică și Laurentia, voi n'ați rupt'o bine, căci ați rupt și ovariu.

Luati o altă flóre și rupeți-o așa (dícend din gură le și arăt cu mâna).

Așa! vedeți, că acuma ați făcut bine?

Școlarul Leon (vorbește așa) D-le Báltenu, Alexandru Alexandrescu încă n'a rupt bine părțile florii. Uite, a rupt ovariu și a lăsat staminele.

Eă. Să vedem, Alexandre, dacă este adevărat ce spune vorbitorul Leon. (Eă observând, constat că Alexandru

n'a procedat bine; de aceea díc) Este adevărat că tu, Alexandre, ai comis o eróre, rupend ovariu și lăsând staminele.

Alexandru (justificându-se, díc) Este adevărat că am rupt ovariu și am lăsat staminele; dar am făcut așa ca să vedem, dacă pot face ruperea florii și alt-fel de cât cum ne ai arătat D-ta.

Eă (díc): Atunci, bine. Dar să 'mă repete flórea, arătând cu degetul părțile ei, mai întâiu Wissner, V. Stătescu și cei-l-alți,

M. Wissner (vorbește și arată cu degetul fie-care parte a flórei.)

Eă. Binișor! Să repete V Stătescu.

V. Stătescu (repetă de asemenea)

Eă (după ce mai repetă și alți, díc:)

Bine. Acum cunoșteți flórea caisului, dar é c'o ramură de salcăm încercată de flóri. Țineți fie-care câteva flóri. Puneți-le pe bancă, oprind în mână câte una. Uitați-vé la é bine și vedeți că găsiți caliciul care are cinci știrbituri, în loc se aibă cinci sepale apoi corola compusă din patru petale albe. Smulgeți petalele și vedeți că remân niște mustecióre în vârful unui cotorel alb. Unul din firišórele cari compun aste mustecióre este pistilul; el este mai gros și mai tare, este cel care se află în mijloc, ér celelalte sunt staminele. Ia uitați-vé la mine, cum desfac éu cotorelul acesta, care nu este alt ceva de cât o cutie lungăretă, unde să găsește o tēcă mică, verde al cărui vërf este pistilul. Acéstă tēcă este ovariu, căci în é să păstrează semintele florii. Vedeți, singura deosebire între flórea caisului și flórea salcămului stă în numărul petalelor și în forma ovariuului; căci flórea salcămului are patru petale și ovariu lunguet, ca o tēcă, ca o păstae de fasole.

I. Stătescu. D-le, dar petalele florii

salcâmului nu sunt aședate ca ale florii caisului

Eă. Da! Ai dreptate! Petalele florii caisului sunt aședate în forma unei rôte, pe când ale florii salcâmului nu sunt aședate în forma unei rôte, căci flórea salcâmului este lunguetă.

Dar trebuie să ne oprim aci, căci a trecut ora noastră.

Rămâne acum să vedem, dacă la lecția viitoare veți aduce aminte de toate ce am vorbit noi asupra florii.

• Eșiți în ordine.

Scolariă. Ne ducem să culegem flori de cais și de salcâm.

Eă. Bine!

Scolariă es toți în recreațiune, mândri că cunosc flórea.

Observări. De sigur că multe persoane citind această lecțiune, vor țice în sineși că este o jucărie copilărească sau că este o lucrare de mică importanță. Eă însă le rog mai întâi să și închipuască vr'o patru-șeci sau cinci-șeci asemeni lecțiunii făcute asupra diferite lucruri pe cari copiii le pot pipăi și vedé, cu cari lucruri să se familiarizeze copiii tot așa de bine ca și cu flórea, și atunci sper că acele onorabile persoane se

vor convinge că prin asemeni lecțiunii copiii pe de o parte dobândesc o sumă decunoștințe, ér pe de altă parte și dezvoltă inteligența și memoria, spiritul de analiză și de observare. Ba și din punctul de vedere al vorbirii copiii câștigă foarte mult prin lecțiunile intuitive, fiind puși neîncetat în pozițiune să și formuleze ei însiși, sub conducerea dascălului, cunoștințele dobândite în privința fie-cărui lucru.

Cine ar vré însă să se convingă pe deplin de bunele rezultate ale învățământului intuitiv, n'are de cât să facă încercare cu copiii repetând lecțiunile noastre, mai făcând încă și altele după modelul lor, și răsplata ostenelelor lui va fi mare. Dar mai înainte de a începe asemeni lecțiunii trebuie să se procure tot-d'auna lucrul asupra căruia vrea să facă lecția și să se procure în atâtea exemplare câți copii sunt la lecție, unul mai mult pentru dascălul care face lecție. Al doilé lucru ce trebuie să și procure dascălul este răbdare, stăruință și dragoste de această meserie.

Eniü Báltenu

SURDO-MUȚII

Metoda de a'i face să vorbescă.

Surdul nu vorbește, pentru că nu aude. Acesta este în regulă generală; însă se póte întempla și muți, nu din cauza neauzirii, ci din cauza vr'unui defect al organelor vorbirii.

Este o mare nenorocire pentru persoanele surdo-mute, căci ele nu pot auđi vorbirea altuia și nici nu și pot spune altora ideile lor.

S'aũ găsit ȳmeni invętați și simțitorĩ la suferințele acestor nenorociți cari s'aũ gândit fel și chip, *cum le ar putę ușura intru cât-va aceste suferințe.*

De abia în vécul trecut s'aũ aflat ȳre-cari mijlóce de a face pe surdo-muți sã 'și pȳtã spune altora ideile lor și sã pȳtã înțelege și ei pe alții.

Franța și Germania aũ vęđut antãia ȳrã aceste mijlóce puse în practicã; dar unele aũ fost mijlócele găsite în Franța și altele cele din Germania; de aci cele douę metode de a ușura suferințele surdo-muților : adicã metoda franțuzescã și metoda germanã.

Cé d'antãie constã numai în a invęta pe surdo-mut sã scrie și sã *vorbescã* (?) prin semne făcute cu degetele mâineĩ; de acea i s'a și dat numele de *dactylologie*, care va sã đicã vorbirea cu degetele. Acéstã metodã este introdusã și la noi în țerã. Cine vrea s'o cunȳscã n'are de cât sã mérgã la orfelinatal Panteleimon, de lângã București, unde dactylologia se practicã de elevii surdo-muți și chiar de ceĩ vorbitori, sub conducerea zeloșului director N. Ionescu.

Dar metoda germanã este mai lesne de cât cé francesã; pentru că é cautã sã învețe pe surdo-mut sã scrie, și sã *vorbescã* cu glasul ca și ȳmenii vorbitori.

Și pentru ca surdo-muții sã pȳtã ajunge a se servi de viul graiũ, scȳla germanã întrebuintęzã douę mijlóce: pe de o parte 'i inlesnește sã scȳtã sunete și sã audã sunete; ér pe de alta 'i pune sã citescã pe buzele profesorului și ale or-cãriĩ alte persȳne care le vorbește.

Valȳrea unei metode însã se pȳte aprețui numai când se cunȳște; de acea ne vedem obligați a intra în ȳre-cari amęnunte.

Eniũ Bãltenu

MORȚII NOȘTRI CEI MARI

Cruda mörte a rãpit Romãnilor un insemnat numër din fruntașii lor ; astfel numai în cursul ultimului an au dispãrut dintre noi *Basile Boerescu, Davila, C. A. Rosetti, Ion Zalomit*, cari au lucrat în direcțiunii diferite förte mult pentru regenerarea acestei țeri ; de acãa credem de a noștrã datorie de a publica pe rând în numerele viitoare viața și fotografia fie-caruia mare Român încetat din viață. Rugãm dar pe onor. familii respective, precum și pe or-ce persoanã care ar cunoște ore-cari amënunte asupra marilor noștri morți ca sã nilã comunice. Scopul nostru este de a cultivã cu acest mijloc simțul recunoștinței pentru persoanele cari au folosit mai mult acestei țeri.

Grația

VICTOR HUGO

Luna trecutã a murit în Paris Victor Hugo, cel mai mare scriitor din totã lumea, și un om care în totã viața sa de 83 de ani a luptat și scris pentru susținerea ideilor liberale și umanitare. Parisul, Franța, Europa, întrãga lume civilizată au plãns mörtea acestui mare geniu. I s'a fãcut o înmormântare, cum nu s'a fãcut nimenui de când se aflã lumea. Sperãm cã în numerele urmãtoare, vom publica chipul și viața lui.

Grația

SCÖLELE PARTICULARE

D-l D. Sturza, ministrul școlelor, a luat o hotãrire de mare însemnãtate pentru educația copiilor, ca adicã sã nu se mai permitã or cui a deschide pensionat de educație și instrucție pînã ce nu va proba cã întrunește niște condiții de învãțaturã și de bunã purtare. Daca D-l. Sturza va ști sã facã a se îndeplini acestã hotãrire, apoi numele sãu va ocupa un loc însemnat în istoria învãțãmântului privat din România. A trebuit sã vie un om ca actualul ministru care sã se gãndescã la stêrpirea acestui mare scandal, de a vedé ómeni compromiși în afa-

cerile lor că deschid institute de educație, de a vedé streinî și mai ales streine, deochiați în țările lor, venind să ne facă noé scóle

Ecă și textul decisiunii ministeriale.

Art. 1. Se acordă un termen până la finele lunei Iulie 1885 pentru ca tóte persónele, cari au deschis șcóle sau internate private, să și reguleze pozițiunea față cu autoritatea școlară, conform prescripțiunilor legii instrucțiunii publice.

Art. 2. După expirarea acestui termen, ori-ce școlă sau internat privat se va găsi funcționând fără autorisația ministrului instrucțiunii publice se va închide; ér directorii lor nu vor mai puté dobândi autorisația de a avé ast-fel de institute de învățământ.

Art. 3. Asemenea se vor închide tóte șcólele și internatele private réu condiționate din punctul de vedere al moralității; ér directorii lor nu vor mai puté dobândi autorisația de a avé șcóle private și, după gravitatea casurilor nici nu vor puté funcționa în veri o școlă.

Art. 4. Șcólele și internatele private, unde condițiunile igienice nu sunt îndesultátore, vor primi un termen pentru îmbunătățirea acestor condițiuni; ele se vor închide dacă și după acest termen cerințele igienice nu vor fi satisfăcute

Art. 5. În șcólele, unde programa de studii aprobate de minister nu este bine aplicată, se vor avertisa de o camdată directorii. În cas de neîndreptare, școlă va fi închisă.

Art. 6. Pe viitor nu se va acorda autorisația de a deschide și de a dirige o școlă sau internat privat decât persónelor cari însușesc condițiunile urmátore:

a) A posede, pentru institutele de băeși, certificate de terminarea cu succes în șcólele publice a studiilor de gradul învățământului superior celui cărui aparține școlă pentru care se cere autorisarea; ér pentru institutele defete, certificate de terminarea cu succes a studiilor secundare;

b) A dovedi prin acte emanate de la autoritățile unde și-a avut domiciliul că au o purtare morală;

c) A fi obținut de la minister aprobarea programelor și regulamentelor școlii;

d) A întrebuința un personal didactic cu titluri suficiente recunoscute de minister,

e) A posede un local bine condiționat din punctul de vedere igienic și didactic;

Art. 7. Autorisația încetează și școlă se va închide când condițiunile de studii ori de sănătate, nu vor mai fi îndeplinite.

Art. 8. Și cel din urmă, d-nii inspectorii generali ai șcólelor, d-nii revisori școlarii din județe și d-nii președinți ai comitetelor școlare (primare) sunt însărcinați cu stricta observațiune a dispozițiunilor coprinse în decisiunea de față.

Dată în București, la 7 Maiu 1885.

Ministru D. Sturdza

DOCTORUL FĂRĂ ARGINT

Vindecarea arsurilor ¹⁾

Arsurile sunt de trei grade. Arsura ușoră, de gradul întâiu, care de abia roșește pelea, se vindecă numai cu apă rece. Arsura de gradul al doile, acé care face beșici pe pele, nu este periculósă, dacă nu este pré întinsă. În acest de al doile cas, cel dintăi lucru de făcut este desfacerea copilului ars sau opérit de hainele sale cu multă băgare de sémă; așa în cât

¹⁾ După doctorul A. C. Barthélémy, din Paris.

hainele să fie descusute sau tăiate, dacă nu s'ar puté alt-fel.

După acésta trebuie să se pună rana în apă rece, dacă se póte, sau să se verse de sus pe é un şoiu de apă rece. Apoi se vor aplica cârpe muiate în apă rece, care se vor reînoui ori de câte ori înţeţirea durerii va anunţa că cârpele s'aũ încãlđit. Arsura de gradul al treilé, care atacă pelea şi chiar o nimiceşte, lãsând urme mai mult sau mai puţin adânci, acéastă arsură este fórte gravă, é póte uneori cauza chiar mórtea. De acca în privinţa ei trebuie a se avé şi mai mari îngrijiri. Dacă se întêmplă o asemenea arsură, trebuie să se urmeze tot ca la arsura de gradul al doilé, adică să se desfacă copilul ars de hainele şi rufăria sa, să se pună rana în apă rece, dacă se póte, sau să se verse de sus un soiũ de apă rece pe rană; pe urmă să se aplice cârpe muiate în apă rece cari să se primenescă de câte ori se încãlđeşte, pînă încetéză durerea.

Va să đică, ori de ce grad ar fi arsura, tot prin apă rece trebuieşte tractată pânã ce trece durerea. Indată ce însã durerea a încetat, se schimbă îngrijirile. In adevăr, arsura de gradul ântâiũ, cé fără beşicuţe se légă cu cârpe muiate în apă, în care s'a fert rădăcină de nalbă sau flori de soc. Cât pentru arsura de gradul al doilé, cé cu beşicuţe, după ce a încetat or-ce durere, se întêpă pré puţin beşicuţele ca să se scurgă din ele lichidul (zéma) gãlbue; apoi i se întinde pe deasupra o bucăţică de hârtie sugativă (sau o bucăţică de cârpă cu găurele), unsă cu o alifie, numită *cerat* şi care se póte face de or cinc pe dată, frãmêntând între degete cêră curată cu unt de lemn bun, sau în lipsă de cerat se póte pune şi *unt-próspet*. Dacă nu s'a pus hârtie sugativă, ci s'a pus cârpă găurită, atunci pe deasupra cârpei trebuie să se presare scamă, care se póte face de or-cine desfăcênd în fire un peticel de pândă de in. In ce priveşte arsura de gradul al treilé, dacă nu este cu putinţa a găsi un doctor la moment, atunci se va tracta tot ca cé de gradul al doilé, dar nu mai că n'are trebuinţa de întepare.

Insã repetãm că înteparea beşicuţelor arsurilor nu se va face nici de cum mai înainte de a înceta cu totul durerile prin îutrebuintărea apeĩ reci

Panteleimon, doctor fără argint.

MICA BIBLIOTECA POPULARA

„Lumina pentru toți“

STUDIUL NATUREI

prelucrat pentru popor de ENIŪ BĂLTĒNU.

Eram copil, când unchiul meu mă lua de mână, într-o frumoasă dimineață de primăvară, și mă duse în vârful unui muntisor, de unde priviam natura cu nesațiu în drépta și în stânga, încóce și încolo. Cerul albastru mi se părea ca o boltă ale cării margini atingeau pământul de toate părțile; așa în cât mi se părea că ne aflăm în mijlocul unui cerc, mărginit de toate părțile cu bolta cerescă. Unchiul meu

imi diise: „Nepóte, și se pare că noi ne aflăm în mijlocul unui cerc, mărginit de toate părțile cu bolta cerescă și tu cređi că lumea se sférșește colo, la acele margini. Fii bine, află, nepóte, că pământul nu se sférșește acolo, căci or-cât te ai duce tot n'ai să dai de marginea lui. Dar, dacă și se pare că cerul atinge pământul de toate părțile împrejurul nostru, acesta vine de acolo, că ochii tăi, ai mei și ai tuturor ómenilor nu pot pėtrunde mai departe. Și pentru ca să te îndreptințezi de acest adevěr, n'ai de

cât să privești un herete sau altă pasere care se duce în sus. Mai întâii o veđi din ce în ce mai mică, apoi îi pere cu totul din vedere. Acesta îți arată că ochiul omului póte să vedă numai pînă la órele care depártare Depártarea pînă unde vederea omului se póte întinde în cărți se numește *orizontul vederii*. Astfel cercul acesta închipuit în mijlocul căruiua ne aflăm noi acum

nu este de cât *orizontul vederii*, adică marginile pînă unde vederea omului se póte întinde atât împrejur cât și în sus.“

Dupe ce unchiul meu imi vorbi astfel, înțelesei cât de nepriceput eram eu pînă atuncii, cređend că lumea nu era mai mare de cât *orizontul vederii* mele.

În acé diminéță vėđui sórele înălțându-se treptat pe *orizont* și aruncând în toate părțile valuri de lumină; séra il vėđui coborindu-se éráși treptat pînă se făcu cu totul nevėđut în célaltă parte a *orizontului*.

Din înălțimea, unde ne aflam, noi priviam bolta cerescă încă luminată în partea unde soarele apuse sub orizont, dar care boltă era semănată de puncte strălucitoare și mai albastre în partea despre răsărit. Eu mă miram de frumoasa lumină care o vedeam pe orizont după apusul soarelui și pe care o vedusem și dimineața înainte de răsăritul lui. Unchiul meu îmi spuse că acea lumină este numită *crepuscul*. Dar o nouă priveliște se arată ochilor mei, după ce încetă cu totul crepusculul. Această nouă privire fu cerul cu stelele.

Stelele

Nu este privire mai frumoasă, mai măreță și mai uimitoare de cât aceea a cerului pe o noapte senină, și mai ales când nu este lună. În adevăr, eu nu știam, cum să mă mir de acea mulțime nenumărată de stele, de cari bolta cerescă era semănată și cari-mi păsură cu atât mai strălucitoare în acea noapte, căci luna nu se afla sus pe orizont.

Unchiul meu mă duse încă de mai multe ori în vârful muntșorului meu, atât în anul acela, cât și în cei următori.

Privind, noaptea, sus pe orizont, la stele, unele mi se păsură mai mari și mai luminoase de cât altele, cea ce mă făcu să cred că ele ar fi aruncate pe bolta cerescă fără nici o rânduială. Dar după ce le privii mai cu luare aminte, câte-va nopți de a rândul, vedui că stelele par'că ar avea, unele față cu altele, locuri hotărâte și că ele par'că ar păstra o orânduială oarecare.

Tot observând mereu cerul, băgai de seamă că unele stele se mișcău din loc și după ce cutreerau un oarecare spațiu al cerului, se întorceau

tot în locul lor după același timp de călătorie.

Unchiul îmi spuse că una din aceste stele se numește *luciferul de seară*, și alta *luciferul de dimineață*. Însă cele mai multe din stele, mi s'au părut că nu se mișcău din loc. Unchiul meu îmi desluși că stelele cari se mișcă din loc se numesc *planete*, adică călătore, iar stelele cari nu se mișcă se cheamă *fixe*, adică stătătoare.

El îmi mai arată pe bolta cerescă, un braț foarte mare, cam albicios și neregulat pe care oamenii neînvețați îl numesc *drumul robilor*, iar în cărți este numit *calea lactee*, adică drumul de lapte, căci este cam albicios ca laptele. Atunci unchiul meu deschise o cutie mare de tot, cât o ladă din cele mai mari, de unde scose un tub, un fel de urloiu mare, cam în forma unui buciom grosnic de mare, de aramă galbenă, pe care-l îndreptă c'un cap în sus spre cer, așezându-l pe niște picioare, după aceea mai scote o mulțime de șurupuri și de ochiuri de gém pe cari le aședă tot la acel tub, apoi puse ochiul la capul de jos al acestui tub și după ce-l mai potrivii, mă chemă și mă puse să mă uit prin el în sus.

De abia pusei însă ochiul la capul de jos al tubului și mă retrăsei speriat, căci stelele îmi păsură de o mărime grosnică și gata să cadă peste mine. Unchiul meu, după ce rise cu mare haz, îmi spuse că acest tub este numit *telescop*, adică ochian cu care poți vedea stelele, luna și orice lucru foarte depărtat. Și abia sfârșind această explicație începu erăși să se iute prin telescop, sus pe orizont, apoi mă puse să mă uit și eu din nou. Tot uitându-mă mereu mă obișnuii și nu mai avui nici o frică de stelele cele mari. În

urmă, telescopul fu îndreptat către acel braț albicios care se vede sus pe bolta cerescă, adică către calea lactee, unde vedui o mulțime nenumărată de stele mici cari *păreau* foarte apropiate unele de altele, Unchiu meu îmi spuse că lumina albicioasă care formeză calea lactee ar fi făcută de ace mulțime de stelute, cari fără telescop nu se pot vedea, din cauza pră marii depărtări, ăr nu, din cauza micimii lor, căci ele nu sunt mai mici de cât celelalte stele.

Îndreptând telescopul încóce și încolo pe cer, descoperii niște locuri albicioase, ici și colo, cari *păreau* tot ca calea lactee și unchiu meu îmi esplică că aceste mari pete albe se numesc *nebulóse* și că ele ar fi formate tot de stelute.

Un lucru nou mă făcu și mai mult să mă mir. Acesta este arătarea unei stele cu códă. Într'o nópte când eú observam pâlcurile de stele zării o sté care în nóptea trecută nu se afla în locul unde o vedeam acum. Nóptea următoare, o găsiú tot în aceeași parte a cerului, dar mai mare, mai strălucitoare. Observând'o în mai multe nópti, o vedui schimbându-se treptat. Capul ei strălucitor se înconjură de o cétă sau abur luminos și străvădător, prin care puteam vedea stelele aflate dincolo de é. Și nu-numai capul ei se împresură de o *ceță*, pe care unchiu meu o numia *nebulositate*, dar începú să se formeze din é o códă de lumină care se tot întinse din séră în séră, pînă ce ocupă un spațiu foarte mare.

Acéstă códă era formată tot de o nebulositate, de o cétă, luminóasă și transparentă prin care se puteau vedea dincolo de é stelele. Atunci unchiu meu îmi esplică că stéua cu códă este numită *cometă*, adică co-

mată or codată. Tot o dată unchiu meu îmi spuse că ómenii neinvéțați au frică de comete. Când ei vedea o cometă pe cer cred că are să se întâmple vr'un resbel sau vr'o altă mare nenorocire pe lume; ba încă unii ómeni cari au învățat puțină carte adică numai o spoelă se tem că pământul nostru are să se ciocnescă cu cometa și că o să ardem toți de vii cu pământ cu tot. Dar or-cine s'ar gândi cât de puțin asupra lucrurilor n'ar avé de ce să se témă.

Așa dar pîn'aci eú am vedut că sunt trei feluri de stele din cari două cari se mișcă din loc, apropiindu-se și depărtându-se de pământ. Aceste două feluri de stele călătore sunt planetele și cometele, éral treilé fel de stele sunt cele stătătoare sau fixe. Stelele fixe se ved grupate, grupate. Unchiu meu spuse că acele grupe de stele se chiamă *constelațiuni*, din cari 'mi arată două: constelațiile numite de țerani *carul mare* și *carul mic*, é în cărți numite constelațiunile *Ursa mare* și *Ursa mică*. Unchiu meu îmi mai vorbi și despre alte constelațiuni, precum este *Cloșca*, *tóca* și altele, dar le lăsă pentru altă dată, dicénd că acum vrea să mă ducă să călătoresc cu densusul.

Idei asupra formei pământului.

Unchiu-meú hotărindu-se să mă plimbe prin lume, se apucă să'mi vorbescă despre pământul pe care locuim, spuindu-mi că este rotund, cam ca o ghiulea, ca o portocală; de aceea în cărți este numit *sferă*, *glob*, adică lucru rotund.

„Dacă ieși o portocală, dișe unchiu meu și înfigi un ac de ciorap drept prin mijlocul ei, trecéndu-l prin vîrf și prin códă, uite așa și

vorbind astfel, el luă o portocală, o strepuse c'un ac de ciorap prin mijloc și mă puse să ții de cele două căpătăe ale cărligului de ciorap, ăr densus o învêrtia, ăr dîcîndu-mă: „veđi, „acest ac este ca o osie împrejurul „cării se învêrtește portocala. Dar „în cărți osia unui corp rotund, cum „este portocala, pepele rotund, se „chémă *axă*, ăr căpătăele axei se „chémă *poli*. Astfel tu ții cu mâna „dréptă *polul* de méđă nópte și cu „stंगा *polul* de méđă đî, căci te „afli cu spatele spre rêsărit și cu fața „spre apus. Acum, dacă taiú portocala în două, drept pe la jumătate, „trecênd cuțitul pe lingă axă, de la

„vêrful portocalei spre cóđă, éc'asa ! „uite, avem două jumătăți de sferă. „Dar în carte în loc de jumătate de „sferă se đice *emisferă*.“ În urmă, unchiú meu imi spuse că pămêntul pe care locuim, cam sémênă c'o sferă neregulată. Munții, délurile și văile cele mari dupe fața pămêntului nu schimbă forma lui, nu'i strică rotunđimea, dupe cum micile brobo-nele dupe cója portocalei nu'i strică rotunđimea.

[Urmarea în numărul viitor].

Eniú Bálténu.

STAREA ȘCOLILOR

în Statele-Unite ale Americii de méđă-nópte, în Japonia și în India stăpânită de Englezî.

1. În republica Statelor-Unite ale Americii de méđă-nópte se află 188,920 de școle populare cu 9,730,000 de copii și cu 280,812 dascăli, din cari 156,350 sunt dascălițe;— 220 de școli pentru formarea de dascăli, cu 25,000 de școlari;— 227 de școli înalte pentru femei;— 351 de facultăți pentru literatură;— 83 de facultăți pentru științele naturale;— 142 de facultăți teologice de diferite riturî;— 48 de facultăți de drept;— 120 de facultăți pentru medicină.— Singure școlele primare publice costă pe stat anual 8,760,000 de dolari, adică cam 44,000,000 de franci, pe când populația întregii țeri numără 40 milioane de suflete.

Pe lângă aceste cheltueli făcute de guvernul Statelor-Unite pentru școlele poporului, se mai fac încă și alte cheltueli tot pentru asemeni școli de către comunele și guvernele fiecărui stătuleț cari compun acé republică; cum este, de exemplu, guvernul din stătulețul *Massachussets* (cu un milion și jumătate locuitori) care dă fără nici o plată tóte cărțile trebuinciose școlarilor din tóte școlele publice.

Față cu atâtea cheltueli ce fac Americanii pentru lumina-rea poporului, mai trebuie ore să ne mirăm că America întrece în toate privințele pe popoarele din Europa? Că cerealele, bucatele Americii se vînd în Europa? că ne vine tot felul de lucruri și de mașini născocite de Americani?

Nimeni, negreșit, nu se va mai mira de acesta, căci orîcine va înțelege că numai școla și ér școla a făcut pe Americanii din Statele-Unite de mędă-nópte să înainteze atît de mult; pentru că ei nu se mulțumesc numai să facă cheltuele cu școlele, fără se ția sémă de progresul lor; ei din contra, fac din școlă obiectul lor cel mai plăcut, preocuparea lor principală; ér dascălii sunt așa de stimați și de respectați, în cât ei sunt aleși tot-d'auna când este vorba de încredere, ei pot ajunge la tóte funcțiunile cele mai înalte, chiar miniștri și președinți ai republicei. Astfel *Blaine*, aspirant la președința republicei a fost lung timp dascăl într'o școlă de surdo-muți; *Claveland*, norocosul sėu adversar, a fost dascăl într'o școlă de orbî; *Garfield*, fostul președinte al republicei, era mai înainte un simplu dascălaș.

Jumătate din marii bărbați de stat ai Americii de mędă-nópte aũ trecut mai ântăiũ prin cariera de dascăl.

În acéstă țară adunările, congresurile dascărilor aũ o mare importanță. Acolo lumea urmărește adunările dascărilor tot cu același interes, cu care se urmărește în Europa congresurile și conferințele diplomaților celor șapte puteri mari. Administrațiile drumurilor de fer pun la dispoziția membrilor corpului dascălesc trenuri speciale.

Un mare filosof din vechime a zis că numai acel popor va fi fericit care va avé de căpetenie pe ómenii cei mai înțelepți. Locuitorii Americii de mędă nópte, cari aũ de căpetenii mai mult dascăli, sunt mai fericiți de cât cei din Europa. Acolo dascălii sunt superiori avocaților. La noi, din contra, omul cel mai instruit și cel mai onest, îndată ce se făcea dascăl, perdea în ochii lumii. De abia, de pré puținii ani, s'a început și la noi să se mai schimbe acéstă modă. Fie, nu mai să nu se opréscă aci, pentru binele acestei țeri!

II.

Japonia are o populație de 35 milioane locuitori și număra, în 1882, școli începétore 129,908 cu 2,616,880 de școlari;

173 de școli superioare cu 12,315 de școlari ; 71 de seminarii pedagogice, pentru formarea de profesori, cu 602 dascăli și cu 5275 de discipoli ; 2 universități cu 135 de profesori și cu 2035 de studenți ; 98 de școli tehnice cu 975 de dascăli și cu 8829 de școlari. La acestea se mai adaugă încă altele 1626 diferite școli cu 3599 de dascăli și cu 72,260 de școlari. Toate aceste școli se întrețin de comitete locale ; dar mai sunt încă sumă de școli private și confesionale.

În anul 1883, se află în mai mult de cât în 1882, școli 339, cu 396,960 de școlari și cu 8147 de profesori ; ér până astăzi póte că numărul școlilor s'a ridicat încă cu mult, în acé țară care se află tocmai la marginea lumii vechi. Ast-fel că Japonia a luat'o deja înaintea multor popóre din Europa, și pentru ca să se învedereze mai bine cititorilor noștri deosebirea între noi și Japonezi, punem față în față numărul școlilor de la noi cu cele din Japonia, în 1882 și avem :

România, cu o populație de 5 milioane și jumătate locuitori, avea în 1882 școlari 144,566 cea ce face cam câte un școlar la 38 de locuitori ; *Japonia*, cu o populație de 35 milioane de locuitori, avea în 1882 școlari 2,716,595 cea ce face deja cam un școlar la 13 locuitori, adică de trei ori mai mulți școlari de cât la noi. Și încă nu trebuie să se perdă din vedere că în numărul școlarilor din țara noastră intră și școlarii din pensionatele particulare, pe când în numărul școlarilor din Japonia s'aú pus numai cei de prin școlele publice.

Dar nu numai în privința școlilor, Japonia a înaintat atât de mult, ci și în privința cărților și gazetelor ; căci, în anul 1880, s'aú tipărit din nou 3300 de cărți și s'aú vândut 37,683,000 exemplare de jurnale ! Cifrele vorbesc mai bine de cât vorbele.

III.

În *India engleză*, din Asia, la 1882—83 se află 25,150 de școli pentru indigeni (peste 200 de milioane) și 354,655 de școlari. Școlele publice, întreținute de stat sau de comune, se ridicău la numărul de 32,916 și erau frecventate de 206,271 de copii, având 66,522 de profesori. Se mai află și 106 seminarii pedagogice pentru formarea de profesori, populate cu 3886 de discipoli, din cari 1596 dobândiseră deja diploma de capacitate.

Cum vedem, până și Indienii au început să se destepțe și să aprețuască folósele învățăturai. Față cu această năzuință universală, nu putem mai bine termina această scurtă dare de semnă, de cât strigând :

Inainte și tot înainte cu luminarea tuturor fiilor patriei române!
 Etă ce trebuie să preocupe mai pre sus de tóte pe conducătorii acestei țeri, dacă în adevăr 'i voesc binele.

Eniú Bálténu.

ROMÂNISMUL

Românii de sub Coróna Unguréscă.

Suferințele Românilor transilvăneni merg neîncetat crescând, de la 1867 încóce, adică de când Austria 'i au dat pe mâna Ungurilor. Aceștia temându-se de înaintarea Românilor, — dupe cum orî-ce invidios incapabil se teme de un adversar superior—, au început să 'i persecute, să 'i prigonească prin tóte mijlócele arbitrare și nelegiuite. Astfel, de la soldat până la general ; de la cel mai din urmă slujbaș al satului până la ministrul Tréfort, ba chiar până la primul ministru Tița, până la camerile lor legiuitoare ; toți s'au unit, toți și au dat mâna ca să asuprască și să împileze pe Român, ca să învrăjbescă pe frații Rămâni, ca să 'i sêrăcescă și să 'i *maghiarizeze*, sau neisbutind în acésta, atunci să 'i risipescă și să 'i nimicescă. Hrăniți cu asemenea speranțe și săvârșind ast-fel de fapte nelegiuite, Ungurii n'au cel puțin curagiul de a spune pe față or-cărui strein acésta purtare a lor, pentru ca să știe lumea incailé cu cine are de a face. Ei bine, nu ; Ungurii n'au acest curagiu ; de acea ei se silesc să informeze lumea streină că sunt *buni, cinstiți și liberali* (?). Orce om însă cu mintea sănétósă și neorbit de pasiuni, — cunoscând purtarea Ungurilor față cu Români—, nu póte auzi asemenea lucruri fără să nu protesteze, cel puțin în adâncul sufletului sêu. Și cum óre ar puté cine-va rămâne nepăsător față cu asupririle și neleguirile de tot felul sêvârșite de un popor care are pretenția de a trece de *bun, cinstit și liberal* ? — Căci, o poporule, or care ai fi, ce fel de libertate, ca să nu

vorbim de cât de libertate, ce fel de libertate ar fi aceea când ai strivi pe unii din concetățenii tăi numai pentru cuvântul că nu sunt de acelaș néim și nu vorbescă aceeași limbă ca tine? Óre, popor liberal ai fi tu, când ai stórce contribuții și taxe fórte mari de la concetățenii tăi de altă limbă, și în schimb nu le ai da nimic, nici justiție nici școle; ba încă ai căuta tot felul de pretexte ca să inchiđi și pe cele înființate de ei cu alte sacrificii, și acesta numai și numai pentru că să n'aibe unde să și mai audă istoria némului lor în limba națională? Ai? spune-mi, liberal ai fi, când te ai purta astfel? Dar, când ai porunci tribunalelor și judecătorilor tăi ca să i nedreptățescă pe cetățenii de altă limbă, cum te ai puté numi? Dacă și un popor ca tine s'ar puté împopoțona, cu numele de liberal, atunci nu ne ar răméne alta să credem, de cât saú că, în limba ta, vorba *liberal* însemnează *tiran, asupritor, răpitor al drepturilor aprópelui téú*, etc. căci altel, cum s'ar puté esplica purtarea ta, care numai liberală nu póte fi? Saú că și în limba ta, cuvântul *liberal* are aceeași însemnare, ca și în cele-l-alte limbi, și, că, dacă te porți tocmai din contra, strigând totuși la cele patru colțuri ale lumii, că ești liberal, acesta o faci numai și numai din ipocrisie, din înșelăciune, tăgăduind că ești autorul unor fapte care mărturisite te ar clasa printre popórele barbare cari nu știu ce este libertatea, dar care cel puțin sunt cinstite, arată lucrurile, faptele, așa cum sunt în adevér, dar nu mascate.

Ei bine, tocmai o as-fel de purtare falsă are poporul ungar cu concetățenii lor Români, după cum probédă faptele și scrierile lor đilnice. Astfel, în Orașul Sibiu pentru ca să nu vorbim de cât de unele din cele săvârșite acum de curénd, astfel, zic, în orașul Sibiu, se află o gazetă românescă numită: «*Tribuna*», care a fost dată în jucecată de guvernul unguresc pentru că a spus Ungurilor adevérul. Guvernul a stărui ca Români care scriú acé gazetă să fie osândiți; dar *jurati* nu i au osândit; apoi să te mai ții la sbierete din partea Ungurilor, la injurături ungurestă adresate Românilor, de la cari n'au încetat până când Tița, prim-ministrul lor nu le au adus știrea în camera lor legiuitoare că a desființat chiar judecata cu juriú din Sibiu. Să fii audít atunci țipete de bucurie pe toți Ungurii din cameră. Etă ce va să

dică libertate și dreptate în țara unde poruncesc Ungurii. Veți, îndată ce un juriu nu s'a supus poruncei, se desființedă judecata cu juriu. Judece acum franțuscele, cum este de pildă, *madama Adam*, din Paris, care laudă pe Unguri că sunt grozavi de buni, de drepti și de liberali, din cauză că, mai antert, când grofii maghiari au tras'o din Paris și prin capitala lor Buda Pesta, 'i au dat așa de bine să mănânce și să be, încât biata franțuscă ar fi preferit să 'și fi uitat limba sa națională numai și numai să potă grofai și é cu grofii ungurești.

Ungurii însă merg cu prigonirile până și contra morților. Știți că acum o sută de ani, Românii transilvăneni, ne mai putend suferi jugul apăsătorilor, o parte s'au resculat sub conducerea lui Horia, ajutat de Cloșca și Crișan. Ungurii însă prindend pe Horia l'au dat la morțe. Ei bine, luna trecută, Românii au voit să facă o pomenire de o sută de ani lui Horia. Guvernul unguresc însă i a oprit de la una ca acesta, ba au intrat cu oștire chiar în bisericile române de au gonit pe preoții români din altar. Acesta va să dică libertate ungurescă.

Dar nu este numai administrația ungurescă care prigonește pe Români, ci și profesorii cu studenții lor, mai ales aceștia; căci Ungurii unii pe alții se asmut contra naționalităților streine. Astfel, ei au gonit limba română de prin toate școlile, chiar după acolo, unde sunt numai Rămâni, silind cu modul acesta pe Români ca să 'și uite limba. Dar, credeți ore că s'au mulțumit cu acesta? Aș, ferescă D-deu! Ei au făcut planul să gonescă pe Români cu totul de prin școlile publice; așa chiar acuma de curend, fără să mai vorbim de alte nenumărate cazuri, chiar acum de curend, dic, studenții Români au fost goniți de la academia de selvicultori, din Șemnitz, și étă prin ce mijloce ungurești. La o adunare de petrecere a tuturor studenților de la acé academie, Ungurii aruncând injurături maghiare poporului Român, studentul român Ion Deac le a respuns cavalereste. Studenții Unguri se turburară atunci și cu ei unguirimea întrégă; ei de capul lor hotărira ca studentul Ion Deac să fie depărtat din scólă, cea ce profesorii aprobară. Tinerii Maghiari, incuragiați prin această aprobare, se formară în tribunal, tot prin consimțirea dascălilor lor, și osândiră pe Românii Petru Lucaciū și Ion Guguénu să fie

goniți de la academia din Semnitz, pe Ion Chirca, Liviū Martian, Damiam Anca, Orațiū Niculescu și Gheorghe Roman să fie puși afară din lege, adică să nu pótă reclama la nimeni pentru or-ce nedreptate li s'ar face; ér pe Iuliū Drăgan și pe Aureliū Popescu i a osëndit să fie muștrați și opriți de a mai da bună diua Românilor. Profesorii au aplaudat acéstă purtare a cinerilor maghiari. Și cum se putea altfel când ei o apă sunt toți?

Tribunalul unguresc din Deva n'a osëndit óre pe preotul român Iónovicî din Hereū, districtul Unedióra, la o lună închisóre și la amendă, pentru că a îndrăsnit să indemne pe Români a 'și da copiii la o scólă românescă, ér nu ungurescă?

Dar dac'ar trebui numai să pomenim nelegiuirile diilnic sêvârșite de Unguri, apoi n'am mai isprăvi nici o dată. Cele aduse însă pîn'aci credem îndestulătóre, pentru ca să se cunoscă o dată mai mult de or-cine vrea să 'și facă o idee despre purtarea Ungurilor și despre suferințele indurate de bieții Români transilvăneni, ér cine ar voi să cunoscă în întregimea lor atât nelegiuirile Ungurilor cât și suferințele Românilor de peste munți n'are de cât să citescă jurnalul „Unitatea Națională“ din Bucuresci. Cine va citi acéstă gazetă va vedé, că Români de peste Carpați sufer de la Ungur mai mult de cât Alzacienii de la Prusieni.

Douë lucruri însă înainte de a termina. In Ungaria se află ministru al scólelor un francez anume Tréfort, care se pórtă mai reu de cât or-ce tătár cu Români.

Al doiló lucru ce aveam de diis este de a indamna pe ómenii bogăți de la noi ca să facă, cum fac Ungurii cei bogăți, cari cheltuesc sume mari pe fie-care an cu scriitorii francezi și nemți ca să se ocupe cu lauda neamului Unguresc in tóte privirile, cea ce a și făcut pe streini să vedă pe Unguri mult mai bun și mai pricopsiți de cât sunt in realitate. Atâta de astă dată.

Edembal.

Ce este de făcut pentru ridicarea României din punctul de vedere economic?

Toți ne plângem că nu sunt meseriași în țară, că nu se găsesc cele trebuincioase în țară, că toți banii Românului se duc peste graniță pentru

mărfurile streine, că din cap și până în tălpi suntem îmbrăcați de streini, și cu toate acestea nu ne înțelegem odată cu toții ca să tăiam cu aceste rele. Mai întâiu ar trebui să ne constituim în societăți, în comitete cari să ié hotărîrea și s'o propage ca să nu mai cumpărăm nici un lucru strein, dacă-l găsim în țară, de și ar fi mai grosolan sau mai scump; al doile ar trebui să stăruim pe lângă guvern ca să-l înduplecăm să nu mai facă nici de cum convenții comerciale cu țările streine, ci să stabilească un tarif general cu taxe mari asupra tuturor lucrurilor cari ar veni din streinătate, dacă s'ar pute găsi și în țară acele lucruri. Uite, Statele-Unite ale Americii de Nord aū pus așa de mari taxe a-

supra tuturor mărfurilor streine, în cât numai din veniturile vamei aū plătit datoria publică de miliarde; căci la unele lucruri cari costau o sută de lei s'a pus taxa de 50 lei, la altele de 80, de 100 lei și chiar de 150 lei.

Din această urcare de taxe aū isvorit două lucruri bune pentru acele țări: întâiu că s'a umplut casele publice cu bani și al doile că s'a născut industriile, meșteșugurile în țară cari puteau produce lucruri mai eftine de cât cele streine cari plătiaū taxe mari.

Taxe protectoare, tarif general conform intereselor țarei, étă ce este mai întâiu de făcut! al 2 ló unirea tuturor Românilor ca să întrebuinteze lucruri din țară.

Eniū Bălténu.

Școalele sătești din Ilfov sufer de un mare rău

Domnii revisori ai școlilor din Ilfov de câțiva ani, au început să contracteze un obicei foarte vătămător școlilor rurale, care constă în preferirea persoanelor de sexul feminin celor de sexul bărbătesc, așa că

multe sate au așezat o dascăliță în loc de dascăl, cea-ce nu este de loc spre binele școlii, chiar când am presupune că, toate dascălițele sunt capabile, morale și că și fac datoria în conștiință; căci, ori-ce s'ar dice, o dascăliță cât de bună ar fi, în sat face tot-d'auna mai puțin de cât un

dascăl mediocru. Cred că ori-cine cunoaște sau cel puțin ghicește cauzele acestei superiorități a învățătorului rural asupra învățătoarei rurale, chiar în cazul când s'ar presupune că avem de a face cu învățătoare cum se cade. Dar învățătoarele sătești nu sunt toate cum se cade; căci unele n'au învățatură și s'au numit numai prin favoare, altele nu se poartă bine și sunt susținute de câte un protector. Ast-fel 'mi aduc aminte că mai anțerț am fost într'o comună rurală din Ilfov, plasa Dâmbovița, unde sătenii, recunoscându-mă de când eram revisor al școlilor, s'au strâns în jurul meu și m'au rugat să'î învăț ce să facă ca să scape de o *domnișoră*, care mândăcă banii stăpânirii și ai comunei de atâta mari de vreme fără ca să învețe vr'o pricopselă pe copii; „căci să lăsăm că „D-ei nu ține școlă decât pe poște, dar și când face școlă, spune lucruri „rele copiilor, în cât noi nici nu mai dăm copiii la școlă“ așa vorbiau ei.

Ei n'am putut să le dau alt sfat decât să facă o reclamă la minister; însă ei mi au răspuns că nu o să facă nimic la minister, căci au mai reclamat ei și n'au isbutit nimic; căci astă *domnișoră* stă bine cu niște boeri de acolo cari vin pe aici câte odată și fac petreceri și chefuri de zile întregi. Cu toate acestea, bieții sătenii tot au mai reclamat la minister dar fără nici un rezultat. Pe érna trecută am aflat că onor. consiliu superior al școlilor hotărâse înlocuirea acelei *domnișore*; dar influența unui *domnișor* a fost așa de mare, în cât é tot a rămas la postul ei.

Tot pe érna din urmă, un biet învățător bun de Ilfov, dacă nu mă înșel anume Săbărenu, s'a văduț înlocuit din senin cu o *domnă*, dar venind la minister și protestând a fost readus la postul său. Mi s'a spus încă și alte cazuri de această natură, cari 'mi scapă acum din minte, dar dacă s'ar simți necesitate se pot găsi.

Înțeleg ca într'un sat să fie, dacă se poate, pre lângă învățător și o învățătoare *serioasă* pentru copiii cei mici de ambele sexe și pentru fete, dar nu înțeleg măsura de a goni dintr'un sat pe învățător, numai pentru că s'a găsit o domnă căruia îi convine a fi învățătoare în acel sat.

Să poate chiar ca în lipsă de învățător să se numescă într'un sat o învățătoare, dar numai în cas de a nu se puté găsi învățător și cu condiția ca să se numescă învățător îndată ce se va găsi o persoană demnă de această sarcină.

În Ilfov, până în 1873, n'a existat nici o învățătoare rurală, atunci eu am propus și am stăruit de s'auf inființat câte o școlă de fete în câte-va comune mari, unde exista deja câte un învățător. Ast-fel de comune au fost Buftea, Bolintinul din vale, Chirnogii, Radovanul, etc.

Învățătorii rurali se plâng de asemenea că ei sunt cu totul părăsiți de mâna protectoare a revisorului școlar. Actuala autoritate școlară pare însuflețită de cele mai bune intențiuni pentru școlile rurale; de aceea este de sperat că se vor mai înpuțina relele de cari sufer școlile rurale. Atâta acum; în nemerile viitoare voi reveni asupra acestuui.

Eniú Bálténu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAI AM UN SINGUR DOR

Mai am un singur dor :
 În liniștea sêrii
 Să mă lăsați să mor
 La marginea mării ;
 Să 'mi fie somnul lin
 Și codrul aprópe,
 Pe întinsele ape
 Să am un cer senin.
 Nu'mi trebuie flamuri,
 Nu voiú sicriú bogat,
 Ci-mi împletiú un pat
 Din tinere ramuri.
 Și nime'n urma mé
 Nu 'mi plângă la creștet :
 Dór tómnă glas să dé
 Frunzișului veșted.
 Pe când cu șgomot cad
 Isvórele într'una,
 Alunece luna

Prin vêrfuri lungi de brad,
 Pêtrunđă talanga
 Al sêrii rece vânt ;
 De-asupra-mi teiul sfânt
 Să 'mi scuture crénga.
 Cum n'oiú mai fi pribeag
 De-atunci înainte,
 M'or toeni cu drag
 Aduceri aminte ;
 Luceferi ce resar
 Din umbră de cetini,
 Fiindu-mi prietini,
 O să 'mi zimbescă iar.
 Va geme de patemi
 Al mării aspru cânt
 Ci eu voiú fi pámênt
 În singurătate mi.

Mihail Eminescu

Loteria viitorului edificiu al Ateneului

Sunt 20 de ani, de când, în București, se țin érna conferințe de uniú din ómenii luminați și curagioși. Aceste conferințe se țin într'o sală a caselor Ghica, din gura Cișmigiului și care sală este cunoscută de public sub numele de *Ateneú*¹⁾. Tot în sala Ateneului se țin tot felul de concerte musicale, date de diferitele societăți musicale. De vro doi ani, mai cu sémă de când Dl C. Esarcu a luat în mână conducerea Ateneului, conferințele ținute în acé sală au fost fórte numeroase și multe din ele fórte interesante, așa că a atras tot mai multă lume pină când a juns să nu mai aibe loc mulțime de persóne; căci să nu se uite tóte aceste conferințe sunt gratis, nu se plătește nici o taxă de intrat; de acéa or-cine vrea să se lumineze asupra multor lucruri, aci, în Ateneú, o póte fără nici o plată și fără nici un fel de pedică, dar nu mai să apuce loc mai din vreme.

Omenii învățați inse cari conduc couferințele Ateneului nu se mai mulțumesc nu mai cu conferințe, ei voesc ca pe lingă sala Ateneului să fie și biblioteci, unde lumea doritóre de a se lumina să se ducă să citéscă. Ei mai voesc încă să fie mai multe sale pline cu lucrări de arte și de mestesuguri, unde să póta veni or-cine și să învețe, să ia idee despre or-ce ar avé trebuință. Acești bărbați învățați voesc să mai fie și alte sale mari, unde să se póta aduna or-ce fel de societăți, cum este, de exemplu, *Societatea geografică*, *Societatea corpului didactic*, *Societatea științelor medicale*, *Societatea filarmonică română*, *Societatea amicilor de bele-arte și în fine* or-ce societate va urmări *Instrucțiunea și Educațiunea națională*.

În fine scopul urmărit de acele persóne este cât se póte de bun, de frumos, de folositor, și de românesc; de acea s'au adunat, au hotărít construirea unui edificiu măreț cu mai multe salóne mari și mici, s'au gândit la mijlócele pentru construirea unui asemenea edificiu care va costa aprópe sése sute de mii de lei și au ales un comite compus din următórele persóne:

Președinte *N. Crețulescu*.

V.- Președinți *C. Esarcu* și *P. S. Aurelian*.

Secretari *Gr. N. Mano* și *C. Stăncescu*.

Casier *G. M. Tătărescu* și comptabil *Th. Ștefănescu*.

Acest comitet a făcut socotélă și a găsit că Ateneul are deja peste 200,000 lei, depuși la casa de Depuneri, dăruiți de repausatul *Comite Scarlat Rosetti*, fost președinte al Ateneului, 10,000 dăruiți de repositul *D. H. Vasile*. Pentru ca să aibe suma trebuinciosă, Comitetul de aci a hotărít să facă o mare loterie cu autorisația guvernului, la care loterie vor fi găstiguri de 120,000 lei din cari un lot va căștiga 75,000 lei,

1) *Ateneú* este vorbă grecéscă și va să dică locuința înțelepciunii.

un lot va fi de 20,000 lei, un altul de 10,000 lei, un alt lot de 5,000 lei cinci de câte 1000 lei, cinci loturi de câte 100 lei.—

Prețul unui bilet este numai un leu.

Baniți dupe bilete se despun la Banca Națională.

Loteria se va trage în București, la 1 Noembrie, 1885, în sala Ate-neului, în fața publicului, a jurnaliștilor și a omenilor guvernului.

Loturile câștigătoare se vor plăti în bani la prezentarea biletelor. Câștigurile nereclamate, șese luni, dupe tragere, vor rămâne în folosul Atheneului.

Biletele se găsesc de vânzare la Banca Națională, la toți tutungii din orașe, la gări, la principalii comersanți, librarî.

Indemnăm pe toți să ia bilete la această loterie sigură, fiind autori-sată de guvern și garantată. Cine va lua bilete la această loterie pe de o parte poate s'aibe norocul să câștige o sumă bună, or pe de alta va face un mare serviciu țerei și progresului. Care este sêracul care nu va puté da cel puțin un franc pe lună pentru un bilet la această loterie? In-curagiare dar și noroc!

Eniü Bálténu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIVERSE

Patimele Agriculturêi la noi.

Agricultura la noi suferă :

- 1) Că nu se ingrașă pământul ;
- 2) Că nu se cultivă legumele ;
- 3) Că nu se cultivă cartoful și sfecla în mare cantitate, cari ar îmbunătăți pământul, ar hrăni omenii și animalele, ar aduce mare câștig cultivatorului și fabricantului de zahăr.

4) A patra patimă a agriculturêi la noi este neîmbunătățirea rasei rovitel.

5) Neîntrebuințarea de unelte și instrumente perfecționate.

Edem.

Domnitorii Români cari au bătut moneda.

(După Democratul)

MOLDOVA

Bogdan I1350—66
Petru Mușat1374—90
Ștefan I1390—92 1395—99
Alexandru cel bun1400—33
Iliș	1433—34
Iliș Ștefan.	1425—41

Bogdan1454—55
Petru Aron.1456—58
Ștefan-cel-mare	1459—504
Ștefăniță1517—27
Ștefan Locustă1538—40
Al. Lăpușnénu2552—61 1564—66
Eracli Despotu1661—63
Ion Ștefan1572—74

MUNTENIA

Uladislav Basarab1360—73
Mircea cel mare1387—1418
Radu Mircea.1410—20
Vlad Dracu.1431—45
Vlad Țepeș1456—66 1477—79
Vlad V-lea1579—92
Mihaï cel mare	1593—601

Orașele cele mari. — În 1789, Parisul număra 650,000 locuitori, și nu era alt oraș de cât Lyonul care sê numere 100 mii locuitori.

În 1836, populațiunea Parisului se urca la 900,000 suflete, și aceea a Londrei la 1,500,000, orașul Bordeaux avea 99,000; Lyonul și Marsilia câte 150,000 fie-care; Berlinul avea 250.000 suflete; Viena nu număra de cât 300,000 locuitori.

Trecând acum Atlanticul, recensimântul din 1836 dă New-Yorkului 270,000 suflete; cel din 1880, 1,206,000; Brooklyn 20,000 suflete, contra 550,000 în 1880; Saint-Louis, 10,000 suflete, contra 350,000 Filadelfia, 190,000, contra 857,000 în fine Chicago, necunoscut în 1835, astă-zi este un oraș de 500,000 suflete.

În 1882. se află în Europa patru orașe având peste un milion de locuitori. Londra, 3,832,840! Parisul, 2,225,910; Berlinul, 1,221,508; Viena, 1,103.110.

În urmă vine Petersburgul cu 876,570 locuitori, Moscova și Constantinopol cu 500,000 suflete. Neapolul și Manchester cu peste 400,000 locuitori. În urmă vin nouă orașe având peste 300,000 locuitori; Lyonul, Birminghamul, Marsilia, Madridul, Pesta, Amsterdamul, Varșovia, Dublinul, Roma, și cel puțin vr'ua 15 orașe având peste 200,000 suflete.

Un lucru foarte trebuincios pe timpul căldurilor

Ie un pahar plin cu apă și aruncă în el o lingură de masă plină cu praf de sahar și cu bicarbonat de sodă, adică 10 părți să fie sahar și 2 părți bicarbonat de sodă, apoi adaugă și câte-va picături de zémă de lémăe, mestecă-l bine și bea-l, vei vedea cum te răcorești pe dată.

(Tradus din franțuzește dupe revista : *La science pratique*.)

BIBLIOGRAFIE

DI. M. C. Florențiu, unul dintre cei mai vechi și mai capabili dascăli ai școlilor primare din București, a scris un studiu foarte important intitulat: „*O aruncătură de ochiu asupra Educațiunii.*” — Subiectul ce și-a ales Dl. Florențiu, stilul cel curgător și natural, și competența cu care Dsa a tratat chestiunea, mai ales în ce privește educațiunea femeilor, dau acestei mici scrieri o așa de mare importanță, în cât credem că vom face plăcere și chiar folos cititorilor noștri, reproducând unele pasagi în foaia noastră, cea ce și vom începe în numerele viitoare.

INCEPUTUL ȘI SFÎRȘITUL LUMII.

În numerele viitoare se va începe publicarea unui studiu de foarte mare importanță pentru or-cine vrea să cunoască ce dăce știința asupra începutului și sfârșitului lumii întregi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDUCAȚIUNEA PENSIONAT DE BAETI

AL LUI

— = ENIŪ BĂLTÉNU = —

Intre strada Cernica No. 4 și strada Negustori No. 7.

[Peste drumu de Biserica cu Slinți]

BUCURESCI

În acest pensionat se primesc scolarî internî, esternî și demi-internî pentru clasele gimnasiale, comerciale și primare.

Casa este mică, de acea nu se pot primi mulți scolarî, dar îngrijirea de sănătatea, de educația și de învățatura copiilor este foarte mare.

Tip. Curtiî Regale, propr. F. Göbl Fii, Passagiul Român, 12.